SOME PAGES IN THE ORIGINAL CONTAIN FLAWS AND OTHER DEFECTS WHICH APPEAR ON THE FILM

వాసుదాస

టెంకాయచిప్పశతకము

చెన్నపురి, 1925

Record no. 626

Vāsudāsa

Ṭeṅkāyacippaśatakamu

Cennapuri, 1925

Record no. 626

Bibliographic Record Target

వాసుదాస.

టెంకాయచిప్పశతకము / వాసుదాస రచితము.- చెన్నపురి : బ్రిటిష్ మాడెల్ ముద్రాక్షరశాల, 1925.

xxxvi, 44 p. ;18 cm.

Record no. 626

Vāsudāsa.

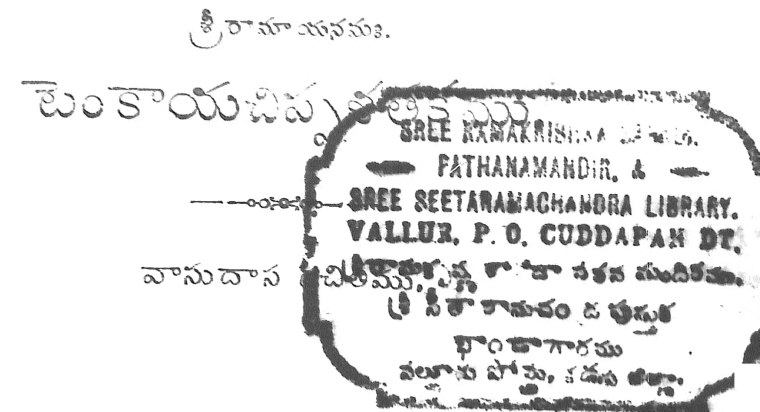
Ṭeṅkāyacippaśatakamu / Vāsudāsa racitamu.- Cennapuri : Briṭiṣ māḍel Mudrākṣaraśāla, 1925.

xxxvi, 44 p. ;18 cm.

Record no. 626

శ్రీరామాయనమః.

టెంకాయచిప్ప శతకము

వాసుదాస

చెన్నపురి:
బ్రిటిష్ మాడెల్ ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపఁబడియె.

౧౯౨౫.

దీని వెల, ౪ అణాలు.

1925

శ్రీరామాయనమః.

టెంకాయచిప్పశతకము.

పీఠిక.

లక్ష్మీదేవి—అప్పా! నీవు మీరుక్మిణమ్మకు అమ్మణ్ణికి నన్నికథలు చెప్పితివే నాకేదైనఁ జెప్పరాదా? వారు నీకెక్కువేమి? నేను దక్కువేమి? నన్ను నీపుత్రికగనే యనుకో. అప్పా యనుట తప్పా?

తండ్రి—ఓసి పిచ్చిదానా! మూఁడుమాటలలో ముప్పది నిష్ఠురములా? మారుక్మిణమ్మ మాయమ్మణ్ణి గనుకఁ జెప్పినవాఁడను గాను. లోకస్థితిగతులఁబట్టి కొన్నివిషయములు చెప్పుట బాగని భగవత్ప్రేరణముచేఁ దోఁచినది. వా రప్పుడు నా యొద్ద నుండుటచే వారి నుద్దేశించి చెప్పితిని. వారు బాగుపడనీ పడకపోనీ లోకమునవారైనను గొందఱైన బాగుపడుదురు గాక యని నాయభిప్రాయము. నీకు మాత్రము చెప్పనని యంటినా? ఎవరు పుత్రికలు? ఇంటఁ బుట్టినంతమాత్రమునఁ బుత్రికలు నింటఁ బుట్టకుండినఁ బుత్రికలు గారా? పూర్వజన్మ ఋణానుబంధముకొలఁది యప్పు రాఁబట్టుకొని పోవువారందఱు బిడ్డలు చుట్టాలు తక్కినవారు గారా?

ప్రీతిభక్తివిశ్వాసములు గలవారెవ్వరో వారు నిజముగ బిడ్డలు వారు చుట్టములు కాని తక్కినవారు గారు. భగవత్సేవ భాగవతసేవ నిజమైనప్రీతి భక్తి విశ్వాసములతో నెనరు మఱుమేలుగోరక చేయుదురో వారు నాకు బిడ్డలు, అక్కలు, చెల్లెండ్రు, తల్లులు. నీవుగూడ స్వామికార్యమునందు నిజమైనభక్తివిశ్వాసములతోఁ దోడుపడినకారణము చేతను, నన్నుఁ జూడనప్పటినుండి నాయందుఁ బ్రీతివిశ్వాసములు నీవు కలదానవగుటను నీవు నాకుఁ బుత్రికవే అట్టి గురుబుద్ధి నీకు లేదేని నీ వేల్లు నన్నప్ప యని పిలిచితివి? అప్ప యనుట తప్పనితోఁచిన నమ్మా యనుము. నాబిడ్డలు నన్నమ్మగా నెంచుటె నాకు శ్రేయస్కరము అట్టివారికే మనస్సువిచ్చి యేదైనఁ జెప్పుదును.

లక్ష్మి—నేను మాధ్వస్త్రీని నీవు - - - - -

తండ్రి—చాలుఁజాలు నిలుపు. నీవు మాధ్వస్త్రీవైనను, మఱి యేస్త్రీవైనను నాకొకటే. నీవు నిలువుబొట్టు పెట్టితివా, అడ్డబొట్టు పెట్టితివా, క్రిందిబొట్టు పెట్టితివా, కుడిపైట వేసితివా, ఎడమపైట వేసితివా, పైటయే లేక యున్నావా, లోగోఁచి పెట్టితివా వెలిగోఁచి పెట్టితివా, గోఁచియే పెట్టవా యనునవి నాకు విచారణీయములు కావు. నిజమైన భక్తివిశ్వాసములు నీయందుఁ గలవా లేవా యనియే నేను జూతును. ఇవి గలవారేజాతివారైనను, నేమతము వారైనను నాకు బంధువులే. అవి లేనివారు రక్తబంధువు

లైనను గడవారే. ఇది భక్తిశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము. ఇది నాభావనాప్రకారము. దీనిని సాధింప శ్రమించుచున్నాను. పొందఁదగినవాఁడు భగవంతుఁడు వాసుదేవుఁడు నారాయణుఁడు. ఉపాయము భక్తిగాని ప్రపత్తిగాని. కానవచ్చునట్టిది కానరానట్టిదిసర్వము ప్రతిపదార్థము ప్రణవస్వరూపము, సీతారామలక్ష్మణస్వరూపము. ఇది నా దృష్టిపథము.

లక్ష్మి—ప్రణవస్వరూపము సీతారామలక్ష్మణస్వరూప మనిన నాకు బోధపడ లేదు.

తండ్రి—ప్రతి రూపమునందు వాస్తవపదార్థములు మూఁడు గలవు. కానవచ్చు దేహము ప్రకృతిపరిణామము. అది సీత. అది ప్రణవమందలి ఉకారము. దేహమందుండువాఁడు జీవుఁడు మకారవాచ్యుఁడు దాసుఁడు లక్ష్మణుఁడు. ఈ రెంటికి నాధారభూతుఁడు అకారవాచ్యుఁడు-ఈశ్వరుఁడు-విష్ణువు. ఈ మూఁడు లేనిపరమాణువు లేదు. ఇది తప్పఁ దెలిసికొనదగిన దేదియు రహస్యము లేదు. జీవుఁడు తాను దరించునుపాయము మాత్రము దెలిసికొనవలయును.

లక్ష్మి—కాఁబట్టియే కదా నీవు జాతి నీతి పిన్న పెద్ద కులము గోత్రము విచారింపక యన్నిటికి నందఱకు నమస్కరించుట?

తండ్రి—సత్యము.

లక్ష్మి—ఆ కారణముచేతనా నీవు బెంకాయచిప్పను "కలదె నీకంటె గొప్ప బెంకాయచిప్ప" యని పొగడితివి?

తండ్రి—కేవల మాకారణముచేతనే కాదు. ఆకారణమే యైన పక్షమం దన్నిటితో నదియు సమానమే. అది చేసిన భగవద్భాగవతసేవ దొడ్డది.

లక్ష్మి—ఓయి పిచ్చప్ప! దేనికిఁ బనికిమాలిన టెంకాయచిప్ప యేమి! భగవత్సేవ దానిలో దొడ్డసేవ చేయుట యేమి? దానికేమి ప్రాణమా జ్ఞానమా? తెలివితేటలా? అది పుణ్యపాపము లెఱుఁగునా?

తండ్రి—నేను పిచ్చప్పనో- నీవు పిచ్చిపిల్లవో దేవుఁ డెఱుఁగును. లోకమునఁ బ్రకృతి-జీవుఁడు-ఈశ్వరుఁడు లేని పరమాణువే లేదు. ఒకఁడు చచ్చినాఁ డనఁగానే వానియందు జీవాత్మలు లేవని యర్థమా! ప్రతిపరమాణువునందు జీవుఁడు కలఁడు. కావున శవరూపముగ నుండు పరమాణువులసమూహమం దన్నిట నొక్కొక్క జీవుఁడు కలఁడు. ఇన్నిటికి మనస్సు చైతన్యము కలవు. దేశమునకంతయుఁ బ్రభువైనరాజువలె మనుష్యుఁడు జీవించి యున్నాఁ డను దశలో దేహమునకంతయుఁ బ్రభువైన జీవుఁ డొకఁ డుండును.

ఒక పెద్దప్రభువునకు లోపడిన చిన్నప్రభువులయధీనమం దుండుగ్రామములవలెఁ బెద్దజీవునకు లోపడి కొన్నిచిన్నజీవులు దేహమునఁ గొన్నికొన్ని భాగములకుఁ బ్రభువులై యుందురు. యకృత్తు-ప్లీహము-హృదయము-శిరస్సు - లోనైనవి చిన్నగ్రామములవంటివి. వీనికిఁ బ్రభువులుగా నుండుజీవులు దేహమునకంతయుఁ బ్రభువుగానుండు జీవుని యాజ్ఞకు లోపడి వర్తించుచుం

దురు. ఆయాభాగములలో నుండుపరమాణువులలోని జీవాత్మలాయాభాగముల కధికారు లైనజీవాత్మలకు లోపడి యవి చెప్పినట్లు వర్తించును. వీని కన్నిటికి మనస్సు తెలివి గలవు. పెద్దమనస్సు చెప్పినది గ్రహించుశక్తిజ్ఞానము వానికిఁ గలవు. పెద్దరాజు చావఁగానే సామంతరాజు లందఱుఁ జత్తురా? గ్రామాధికారు లందఱుఁ జత్తురా? అట్టులే దేహమునందలి మహాత్మ దేహమును విడిచి పోయినను దక్కినవి పోవు. అయినను నాజ్ఞాపలించుప్రభువు లేకుండిన దేశము రాజకమై ప్రజ లెవరియంతట వారు స్వతంత్రులై యొకనిమాట వేఱొకఁడు వినక చరింతురో యట్లే మహాత్మ యధికారము లేక పోఁగానే యాయాభాగముల జీవులు స్వతంత్రులై యొకరితో నొకరుగలసి మెలసి వర్తింపక స్వేచ్ఛగా వర్తింతురు. ఎవరిత్రోవ వారు పోఁజొత్తురు. అప్పుడు దేహమును గాల్చినను బూడ్చినను బరమాణువు లన్నియు విచ్చలవిడి పోయి మరల నెందేని కర్మముకొలఁది గుమిగూడును. ఇట్లు మహారాజు దేహముననుండిన పరమాణువులు వానివాని పుణ్యపాపబంధములకొలఁది మరల మఱియొకమహారాజు దేహమునందో, సామాన్యమనుష్యదేహములందో, చెట్లయందో, మృగములందో, పక్షులందో ఱాలయందో చేరును. మరల నన్నియు నొక్కచోటనే చేరవు. ఒక్కొక్కటి యొక్కొక్క చోటఁ జేరినను జేరనచ్చును. అట్లు చేరుట దైవాధీనము. ఇట్టులే ప్రతిదేహికి మృగమునకు, మనుష్యునకుఁ, జెట్టునకు నన్నిటికి నని యెఱుఁగుము. కావున నీటెంకాయచిప్పయందు

జీవుఁడు లేఁడని తలంపకుము. వంకాయచిప్పయందుఁ బ్రతి పరమాణువునందు జీవుఁడు-ఈశ్వరుఁడు-ప్రకృతి సీతారామలక్ష్మణులు మువ్వురు గల రని తలంపుము

లక్ష్మి—అట్లైన నీచిప్పకు ముక్తి గలుగు నందువా.

తండ్రి—కలుగునో కలుగదో యది భగవత్కృప. నేను జెప్పఁ జాలను. అది చేసినకార్యముఁబట్టి కలుగవచ్చు నని చెప్పెదను.

లక్ష్మి—మనుష్యులలో నధమాధములుగాఁ బుట్టి యావల నధమశూద్రులై యావల శూద్రులై యావల సచ్ఛూద్రులై యావల నుత్తమవైశ్యులై యావల నట్లే క్షత్రియులు నావల నట్లే బ్రాహ్మణులు నై స్త్రీలై పురుషులై కర్మజ్ఞానభక్తి వైరాగ్యముల సాధించినవారికిఁ గదా ముక్తి. ఆలకు అప్పలకు ఝెల్లకు జేమలకుఁ బశుపక్ష్యాదులకు మోక్షము గలదా?

తండ్రి—ఎట్టిజీవికిని నేనాఁటికో యొకనాఁటికి మోక్షము గలదు గాని లేకుండఁబోదు. నీవు చెప్పినక్రమమార్గమును వివరించి చెప్పెదను. ఒకజీవి కడఁదేఱు టెప్పుడో చెప్పుము. భగవంతుఁ డనేకకోటిబ్రహ్మాండనాయకుఁ డని వామన చరిత్రయందుఁ జెప్పితిని గదా. దానియందుఁ జెప్పినప్రకారము చూచిన నెన్నిబ్రహ్మాండములు గలవో నీవూహింపనైనఁ గలవా! ఈబ్రహ్మాండము లన్నియు సమానదశయందుండునవి కావు. నేలనుండి పైమేడవఱకు వంకరవంకరగాఁ బాముచుట్టలవలె నుండుసోపానములవలె నివి యొకదానిపై

నొకటి తరతమభేదములు గలవై యుండును. మొదటితరగతి దాఁటి రెండవతరగతి దాఁటి మూఁడవతరగతికి నది దాఁటి నాలుగవతరగతికిఁ బోవునట్లే యొకమెట్టెక్కి మఱియొకపైమెట్టునకుఁ బోవునట్లే యొకబ్రహ్మాండములోని యాత్ర యంతయుఁ జలిపి యందు నేర్చుకొనవలసిన దంతయు నేర్చుకొని యావల దానిపైబ్రహ్మాండమున నధమాధమదశయందుఁ బుట్టి క్రమముగ నుత్తమోత్తమదశకు వచ్చి తరువాత నాబ్రహ్మాండము విడిచి మరల నట్లే వేఱొకబ్రహ్మాండమున వర్తించి యిట్లు బ్రహ్మాండము లన్నియుఁ గోటానఁగోట్లు దాఁటి తరువాతఁ బరమపదమున భగవత్సన్నిధి నలుచును. మనబ్రహ్మాండమునుగుఱించి చెప్పెదను. దానినిబట్టి తక్కిన బ్రహ్మాండము లన్ని దాఁటు టెప్పుడో చెప్పుము.

రాత్రియం దొకనారి యాకాశ మెగఁ జూడుము.

వెలగచెట్టునందు వెలగకాయలవలె నాకాశమున నెన్నియో చుక్కలు గానవచ్చుచున్నవి గదా. ఇవి యెన్నియున్నవో నీవు లెక్కింపలేవు గదా. ఇవి యన్ని యేమిటివి? అన్నియు నన్నిగోళములు. అవి యన్నియు నొకదానిఁజుట్టి వేఱొకటి తిరుగునట్లే మనభూమియు నంతరాళమున సూర్యునిఁజుట్టి తిరుగుచుండును. ఇట్టిసూర్యు లెందఱున్నారో మనకుఁ దెలియదు.

ఇట్లు చూచిన నీనక్షత్రమండల మెంతవఱకున్నదో దాని తరువాత నేమేమి యున్నవో యెవ్వఁ డెఱుఁగును? మన పురాణములప్రకార మీనక్షత్రమండలమున కావల వాతాదిమం

డలములు గలవు. ఇవన్నియుఁ గలసిన నొకబ్రహ్మాండ మగును. ఒకబ్రహ్మాయధికారమునకు లోపడియుండునంత మొకబ్రహ్మాండము. బ్రహ్మాండ మంతయు నొకసారిగఁ జూచినఁ గోడిగ్రుడ్డువలె నుండును గనుక బ్రహ్మాండ మందురు.

ఈబ్రహ్మాండములో నవ్యక్తచైతన్యములు కొన్ని వ్యక్తచైతన్యములు కొన్ని. అవ్యక్తచైతన్యము లనఁగాఁ గదలుట పెరుఁగుట లోనగుప్రాణము లుండుచిహ్నములు మనకుఁ గానరానివి. ఱాలు మొదలైనవి వ్యక్తచైతన్యములందుఁ గదలుట మొదలగు ప్రాణచిహ్నము లుండును చెట్లు - పశువులు - పక్షులు మనుష్యులు లోనైనవి. కుండలో నుంచినదీపము వెలుఁతురు వెలుపలికి మనకుఁ గానరానట్లులు పాషాణాదులచైతన్యము మనకుఁ గానగాదే గాని వానియందుఁ జైతన్యము లేకపోలేదు. వానికిని సుఖము దుఃఖము బాధ మూర్ఛ మృతి వృద్ధిక్షయములు కలవు. ఈయవ్యక్తచైతన్యములందు నధమాధమదశయం దుండునవి కలవు. ఉత్తమోత్తమదశయం దుండునవి కలవు. అధమాధమదశయం దుండునవి యేదోసుకృతవిశేషంబున నధమదశకు వచ్చి యట్లే క్రమక్రమముగ నుత్తమదశకు వచ్చి యావల నుత్తమోత్తమదశకు వచ్చును. చాఁపరాతికి - గుండ్రాతికి - రత్నములకు - లింగములకు - సాలగ్రామములకు నెంత తారతమ్యము గలదో యెఱుఁగవా. ఇనుమునకు బంగారునకు నెంతో భేదముగలదు గదా. ఇక్కడ మనకు స్థూలములని తోఁచు పాషాణములు లోహములు మనబ్రహ్మాండమునకంటెఁ గ్రింది

మెట్టున నుత్తమోత్తమ మగునవ్యక్తచైతన్యములు గా నుండి వృద్ధిపొంది పైతరగతికీబ్రహ్మాండమునకుఁ బంపఁబడినవి. పాషాణములు లోహములు పైతరగతులకుఁ బంపఁబడిన వనఁగా నేమి యర్థము. వానియం దుండుజీవుఁడు మనయం దుండు జీవుఁడు సమానములే. అన్ని దీపస్తంభముల వెలుఁగుదీపములు సమానములే కదా. భేదించునవి పైశరీరములు మాత్రమే. మట్టికుండకు - గాజుకుప్పెకు నెంతభేదము లేదు? అట్టులే దేహములు స్థూలతమములు స్థూలతరములు స్థూలములు సూక్ష్మములు సూక్ష్మతరములు సూక్ష్మతమములుగా సంస్కారముకొలఁదిఁ బుణ్యాతిశయముకొలఁది మాఱుచుండును. ఒక్కబండ దేవాలయమునకు దేవునియఱుఁగున కుపయోగించిన మఱియొక్కటి మలవిసర్జనస్థానమున నుపయోగింపఁబడును. ఒక కుండ పెండ్లిండ్లకుఁ బోయిన వేఱొక్కటి మలమెత్త నుపయోగపడును. ఒకబండ మనుష్యులుహాయిగఁ బండుకొన నుపయోగించును. ఇట్టు లవి యేదో యొకవిధముగ నితరజీవుల కుపకరించి యాపుణ్యవశమునఁ బైతరగతికిఁ బోవును. ఇట్లు చేయుటయందు వానికిఁ బ్రతిఫలాపేక్ష లేదు. ఇట్లు ప్రతిఫలాపేక్ష లేక స్వలాభాపేక్ష లేక చేయునుపకారమునకే సేవ యని దాస్యమని పేరు.

ఇట్లవ్యక్తచైతన్యములం దుత్తమోత్తమదశ ప్రాపించినది వ్యక్తచైతన్యమై పుట్టును. వ్యక్తచైతన్యములలో నధమాధమదశయం దుండునవి యుద్భిజ్జములు. అనఁగా విత్తనములఁ బగలఁదీసికొని భూమిని భేదించుకొని వచ్చునవి. గడ్డిగాదము చెట్లు

చేమలు మొదలైనవి - ఇవి యవ్యక్తచైతన్యములవలెనే స్థానము విడిచి ప్రాయికముగాఁ గదలలేవు కాని పెరుఁగుట కదలుట లోనగు ప్రాణచిహ్నములు కనఁబఱుచును. వీనియందు నిరువదిలక్షల తెగలు కలవు. ఇవన్నియు సమానములు గావు. ఒకదానిని దాఁటి మఱియొకదానికిఁ గ్రమక్రమముగఁ బోవలయును. గడ్డి - గడ్డలులో నైనవిందుఁ జేరినవే. క్రమముక్తిచెందు జీవుఁడిన్ని తెగలయందు జన్మింపవలయును. అంతియ కాదు. ఒక్కొక్కజాతియం దెన్నియో యవాంతరభేదములు కలవు గడ్డియందు వరటులందు మాఁకులందు నిది యది యననేల యన్నిటియందు నెన్నియో భేదములుగలవు గదా. ఇన్ని యవాంతరజాతులను జీవి దాఁటవలయును. ఇంతియ కాదు. ఒకొక్క చెట్టునం దెన్నియో యాకులు పూలు కాయలు గలవు గదా. ఒకచెట్టునందే యొకయాకువలె మఱియొకయాకు, ఒక పూవువలె మఱియొకపూవు, ఒకకాయవలె మఱియొక కాయ గలదేమో పరీక్షించి చూడుము. ఏదైన నొకయత్యల్పభేదమైన నుండునుగాని లేకుండదు. ఇంతయేల? సృష్టియందుఁ గేవలసమానములుగ నుండునవి రెండు లేవని పూర్వులు చెప్పినదెంతయు సత్యము. ఇవి యన్నియు నొకమెట్టుపై మఱియొక మెట్టువలె దొంతికుండలవలె నుండునవియే కావున వీనిపై నెక్కఁబూనినచీమ క్రిందినుండి పైకుండకొనకుఁ బోవలయుననిన నిన్నిటిని నెట్లు ప్రాఁకవలయునో యట్లే జీవుఁడిన్నిట జన్మింపవలయును.

ఇవి యిట్లు పైతరగతులకుఁ బోవుట కవిచేసిన యుపకారమే కారణము. కొన్ని యితరజీవుల కాహారమగును కొన్ని నీడ నిచ్చును. ఇట్టివే పరోపకారః పుణ్యాయ యన్నట్లు లవి పుణ్యముచేసి పై తరగతులకుఁ బోవును.

ఇట్లుద్భిజ్జములలో నుత్తమోత్తమదశ ప్రాపించిన తరువాత జీవి స్వేదజ జాతిలోఁ బుట్టును. స్వేదజ మనఁగాఁ జెమటయందుఁ బుట్టినవి. పేలు మొదలైనవి. ఇందును బదునొకొండు లక్షల భేదములు గలవు. ఇందు నవాంతరభేదము లెన్నియో కలవు. ఇన్నిటియందును జీవి పుట్టిపుట్టి చచ్చిచచ్చి యండజ జాతిలో జన్మించును. అండజ మనఁగా గ్రుడ్డునందుఁ బుట్టునవి. బల్లులు కోళ్లు మొదలైనవి. ఇందుఁ బదితొమ్మిది లక్షల భేదములు గలవు. వీనియందు నవాంతర భేదము లెన్నియో కలవు. పక్షులన్నియు నీ తెగలోఁ జేరినవే. చిలుకలు కోళ్లు వీనిలోనే యెన్నియో భేదములు కలవు కదా. ఇవన్నియు దాఁటిన జీవి జరాయుజ యోనియందు జన్మించును. యోని యనఁగాఁ దల్లి కడుపులో జీవియుండు గర్భము. జరాయుజ మనఁగా మావునందుఁ బుట్టునది. వీనిలో కెర లక్షల భేదములు గలవు ఇందును నవాంతర భేదములు గలవు. మనుష్యుఁడు జరాయుజములలోఁ జేరినవాఁడే. ఒక మనుష్యజాతియందె యెన్ని యవాంతరభేదములు గలవో చూడుము. ఇందఱు మనుష్యులలో నొకరివలె వేఱొక నున్నారేమో చూడు. మనుష్యునందే కుడిప్రక్కకు నెడమ ప్రక్కకుఁ గొంచెమైన భేదముండునుగదా. చాతుప్పాజ్జం

తువు లన్ని నన్నిటిని దాఁటి నరునివంటి వాఁడై (వానరుఁడై. నర ఇవ వానరః) యావల నరుఁడై జన్మించును. ఎనుబదినాలుగు యోను లను లెక్క యిదియే. మనుష్యులయందు రెండు లక్షల భేదములు గలవు. అధమాధము మనుష్యుఁడై శూద్రుఁడై వైశ్యుఁడై క్షత్రియుఁడై యధమ బ్రాహ్మణుఁడై క్రమముగ నుత్తమోత్తమ బ్రాహ్మణుఁడై భగవంతుఁడు తనకిచ్చిన జ్ఞానమును వ్యర్థము చేయక దుర్వినియోగ పఱుపక తత్ఫలముగ ముక్తిని సంపాదించును. ఆర్యకథానిధి ౧-వ భాగమున నజామిలో పాఖ్యానము చదువు. అంతకుఁ దక్కు నరకమువాఁడు స్వలా భారియై దాన ధర్మములు పుణ్యకార్యములు చేసి యా పుణ్య ఫలమువలన స్వర్గమునకుఁ బోయి పుణ్యఫల మనుభవించి మరల భూమిపై జన్మించు చుండును. అంతకు నధముఁడు పాప కార్యములుచేసి నరకములపాలై మరల నధమ మనుష్యుఁడు గానో పశువుగనో పక్షిగనో జన్మించి యాకష్టములచేఁ దెలివి తెచ్చుకొన్నవాఁడై ధర్మములు చేసి స్వర్గాది సుఖము లనుభ వించుచు వానిని రోసి తుదకు జ్ఞానిగనో భక్తుఁడుగనో యై ముక్తి చెందును. ఇక్కడ ఋషిచర్య యం దుండువారు మహ ర్షుల లోకమేగి మరల యిందురాక యక్కడనుండియే బ్రహ్మ లోక మేగి బ్రహ్మయుండు నన్నాళ్లుండి బ్రహ్మతోడ ముక్తిచెందు దురు. బ్రహ్మయువు మన ౪౧౫, ౬౨౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦ సంవ త్సరములు. ఇన్ని సంవత్సరము లయినతరువాత బ్రహ్మ యీ బ్రహ్మాండమున ముక్తుఁడగును.

భగవత్సంకల్పముకొలఁది మరల జన్మమే లేకపోవచ్చును లేక యింతకంటె గొప్ప బ్రహ్మాండ మండలమునన్నైన జనింప వచ్చును. రాఁబోవు బ్రహ్మ హనుమంతుఁడు. ఒక్క బ్రహ్మాండ మున నన్ని జన్మములయినచో ననేకకోటి బ్రహ్మాండముల దాఁట వలయుననిన నెన్ని జన్మము లెత్తవలయునో యెంతకాలము పట్టునో నీవే యాలోచించి తెలిసికో. అది లెక్కించుశక్తి నాకు లేదు. మీఁదఁ జెప్పిన వరుస పైమెట్టునుండి క్రింది మెట్లపై మరలఁ బడక క్రమక్రమముగ దాఁటి పోవువారి విషయము. ఇప్పుడు మనలో బ్రాహ్మణులుగాఁ బుట్టినను దురాచారములచే దుశ్చేష్టలచేఁ బశువులుగనో పక్షులుగనో పుట్టఁగలవా రెందఱు లేరు? అధమ జాతులయందుఁ బుట్టఁగలవా రెందఱు లేరు? మరల వీరు పైకి వచ్చు టెన్నఁడు?

ఇది దేహి యాత్రావిధానము. అమ్మా! ఎవ్వరు లేని చోట సద్దు చప్పుడులేనిచోఁ గూర్చుండి యిట్లు లాలోచిం పుము. ఆహా! మన మెన్ని జన్మము లెత్తి యీ మనుష్యజన్మము నకు వచ్చితిమి. ఇంకను స్త్రీగనే కదా యున్నదానను. పురు షుఁడుగ నగు టెప్పుడు? పురుషుఁడనైనను గర్మానుభవాంత మునఁ గదా ముక్తి. కర్మానుభవ మెప్పుడు ముగియును? ఒకచింత గింజ భూమిలో నాటిన నది చెట్టై యెన్ని గింజలఁ గలిగించును. ఆ గింజలన్ని మరల నెన్ని గింజలకుఁ గారణమగును. అట్లె నే నొక జన్మమునఁ జేసిన కర్మములే యెన్నియో జన్మములఁ గలిగిం చును. ఆ యొక్కొక్క జన్మము నందుఁ జేసినవి మఱి యెన్ని

యో జన్మములకు హేతువులగును ఇట్లయినఁ గర్భానుభవమున కంత మెన్నఁడు? ఉత్తమోత్తమ బ్రాహ్మణుఁడై ముక్తి సాధించు టెన్నఁడు? ఇప్పటికి మన మెన్ని మెట్లు లెక్కి వచ్చితిమి? రాయి ఱప్ప గుట్ట చెట్టు కుక్క నక్క చీమ దోమ గొఱ్ఱె బఱ్ఱె పంది నంది గాడిద జింక కోఁతి యినన్నియు మన ముండినరూపములే కదా. ఇవన్నియు మన తొలుతటి వాసగృహములే కదా.

ఒక పెద్దనిచ్చెనపై నొక మెట్టు మీఁద మనముండినట్టు దలంచి యిట్లు లాలోచింపవలయును. ఇప్పుడు మన మీ మెట్టుమీఁద నున్నాము. ఎన్ని మెట్లెక్కి యీ మెట్టు మీఁదికి వచ్చితిమి? ఇఁక నెన్ని మెట్లెక్క వలయును? పదునాలుగులోకములలో నేఁడవలోకమున మన మున్నాము. ఇఁక నేడులోకము లెక్కి పోవలయును. ఇటు దిగువఁ జూచితిమా మన మీనిచ్చెన నెక్క నెప్పుడు ప్రారంభించితిమో తొలిమెట్టేదియో యదియుఁ గానరాక యున్నది. ఇఁక నెన్ని మెట్లెక్కవలయును? కడపటి మెట్టేది? అని మొగఁ జూచిన నదియుఁ గానరాకున్నది ఈ మెట్టు నుండి కాలు జాఱి క్రిందఁబడకుండినఁ గదా పైమెట్టుమీఁదికిఁ బోవుట. ఇప్పటి మన చర్యఁ జూచిన మనము క్రిందికిఁ దొర్ల మని యేమి నమ్మకము? పైమెట్టువఱకుఁ బోఁదగిన కార్యముల నేనేమి చేసితిని? ఏమి చేయుచున్నదానను? ఇట్లయిన మన ప్రయాణమున కాది యెప్పుడు? అది యెప్పుడో. అంత్యమెప్పుడు? అది యేమో? తుదమొదలు లేని ప్రయాణ మెన్నినాళ్లని చేయుదును? కన్నులకుఁ గానరాని యటుండ మనస్సుచే నూహింప

నైన సాధ్యపడకున్నదే. ఇన్ని మెట్లెక్కి వచ్చితిని. ఇఁక నెన్నియో మెట్లెక్కవలయు ననెడి జ్ఞాన మింతకుఁ బూర్వము క్రింది మెట్లపై నున్నప్పుడు లేదాయెఁ గదా? ఇప్పుడు జ్ఞానము కలిగెనుబో. దీనినుండి తప్పించుకొను టెట్లు? సులభముగఁ బైమెట్టు కెగసిపోవు నుపాయము లేదా? ఇన్ని మెట్లుదాఁటి యీమెట్టున కెట్లు వచ్చితిని? స్వశక్తిచేతనా? ఎవరైన నీడిచి తెచ్చిరా? గోపుర మెక్కెడు వానికివలెఁ గ్రిందివైపు చూచినఁ గన్నులు తిరుగును. పైవైపెగఁ జూచిన దిగు లగును. ఏమిగతి యని బాగుపడుకాల మువచ్చినవానికి నిర్వేదము జనించును.

చం. "పురుషభవంబునొందుట యపూర్వముజన్మములందు, నందు
భూసురకులమందుఁ బుట్టుటతిచోద్య" మనుపద్య
మిప్పు డర్థమగును.

సీ. కంటిరే మనవారు ఘనులు గృహస్థులై
విఫలులై గైకొన్న వెఱ్ఱితనము
భద్రార్థులై యుండి పాయరు సంసార
పద్ధతి నూరక పట్టుపడిరి
కలయోనులందెల్ల గర్భాద్యవస్థలఁ
బురుషుండు దేహియై పుట్టుచుండుఁ
దన్నెఱుంగఁడు కర్మతంత్రుఁడై కడపట
ముట్టఁడు భవశతములకు నైన
గీ. దీన శుభము లేదు దివ్యకీర్తియు లేదు
జగతిఁ బుట్టి పుట్టి చచ్చి చచ్చి

పోరల నేల మనకుఁ? బుట్టని చావని
త్రోవ వెదకికొనుట దొడ్డబుద్ధి.

అనెడి దొడ్డబుద్ధి యిప్పుడు జనించును.

మనుష్యజన్మము వచ్చువఱకుఁ బ్రకృతిబద్ధుఁడైన జీవుఁ డేటిలోఁబడినకట్టె ప్రవాహవేగంబున నీటివెంటఁ బోయినట్లు ప్రకృతి ననుసరించి వర్తించుచు నాఁకలియైనఁ దినుచు, నిదుర వచ్చిన నిద్రించుచుఁ, గొట్టులకు భయపడుచుఁ, గామ మెత్తినఁ బెంటితోఁ గలయుచుఁ గాలముగడుపుటచేఁ బ్రకృతియే వీని నొకమెట్టునుండి మఱియొకమెట్టునకు దాఁటించుచుండును.

మనుష్యజన్మమునందు జ్ఞాన మంకురించును. ఆనందానుభవము తలచూపును నవ్వుట యానందానుభవచిహ్నము. మనుష్యుఁడుతప్ప వేఱొకజంతువు నవ్వదు. మనుష్యుఁడుతప్ప వేఱొకజంతు విట్టులాలోచింపదు. జీవునిజ్ఞానానందస్వరూప లక్షణ మిప్పుడే వెలికి గోచరింప నారంభించును. జ్ఞానమువలన స్వాతంత్ర్యము నానంద మనుభవింపవలయు ననుకోరికయు జనించును. ఈ రెంటిని మనుష్యుఁడు సరియైనమార్గమున నుపయోగించినా బాగుపడును. దుర్వినియోగపఱిచినా చెడును.

మనుష్యుఁ డెట్టు లీరెంటిని దుర్వినియోగపఱుచు నందువా? చెప్పెద వినుము. ప్రతిదేహమునందుఁ బ్రకృతిసంబంధ మైనదేహము, ఈశ్వరసంబంధ మైనజీవుఁడునుండుట తెలియును గదా. మనుష్యదేహము వచ్చువఱకు నీరెండునుండుట తెలియదు. దేహమే తా ననుజ్ఞానముమాత్రమే యుండును.

కావునఁ బ్రకృతివిధులకు లోపడియే వర్తించును గాని దాని నతిక్రమించుయోజనయే కలుగదు. కావున దేహజన్యసంబంధమైన రోగాదిభయము లేదు.

ప్రకృతివిధు లేమనెదవా? ప్రకృతివిధులకు లోపడి వర్తించుమృగపశ్వాదులఁ జూడుము. ఆహార నిద్రా భయ మైథునములు ప్రకృతి ధర్మము లగుటచే మనుష్యులకుఁ బశువులకు నవి సమానములు. వీనియందు నిజస్వాతంత్ర్యములేక కేవలప్రకృతికి వశపడి యది నడపించినట్లు నడచుపశ్వాదు లెట్లున్నవో స్వతంత్రజ్ఞానముగల మనుష్యు లెట్లున్నారో చూడుము.

పశుపక్ష్యాదు లాఁకలియైననే యాహారము తినును గాని తక్కిన వేళలఁ దినవు. తినినను మితముగ దేహారోగ్యము చెడకుండునట్లు తినునేకాని యమితముగ నజీర్ణరోగ ముదయించునట్లు తినవు. పశుపక్ష్యాదులం దజీర్ణవ్యాధిచే బాధపడునవి కలవా? అజీర్ణరోగము మనుష్యులందుమాత్రమే కలదు. ఆ యాహారమైనను స్వభావసిద్ధమైన దానినే తినును గాని కృత్రిమాహారములను నిజప్రకృతివిరుద్ధాహారములను దినవు. ఆకులలములు గడ్డిగాదములు దిను నావులుమేఁకలు లోనైనవి వానినే తినును గాని మాంసాహారమును గొనవు. మాంసము ప్రకృతిసిద్ధాహారముగాఁ గల పులులు సింహములు తోడేళ్లు లోనైనవి మాంసమునే తినును. ఇవన్నియు మంచిచల్లనినీటినిదప్ప మఱియొండు ద్రావవు. కావున వీనికి నాహారజన్యవ్యాధులు గలుగవు. ఇఁక మనుష్యులను నందు నాగరకులను జూడుము. స్నాన

పానములకు వేఁడినీరే కావలయును. ఆఁకలిలేకున్నను రెండు గంటల కొకసారి యేకసుమాలమో పొట్టకు వేయుచునే యుండవలయును. అదియు నగ్నిపక్వమై యుప్పు మిరపకాయ చింతపండు ఇంగువ లోనగువానితోఁ జేరియే యుండవలయును. దీనివలన శిశువు గర్భములోనుండునదిమొదలు రోగముతో నేడ్చుచునే యుండవలయును. భగవంతుఁడు నండి చెట్టుచెట్టు నందుఁ గొమ్మకొమ్మయందు సిద్ధముగ నుంచినను వాని నెప్పుడో యొకప్పుడు తప్ప నరుఁడు గొననొల్లఁడు. అవి తినఁడని యూరకున్నాఁడా? ఎద్దులు మొదలైన జంతువులనే బాధపెట్టి తెలిసికొంత తెలియకకొంత యనేక జీవహింసగావించుచు నేల దున్ని పైర్లుపెట్టి పండించి యెంతో శ్రమపడి కొంపకుఁ దెచ్చుకొని వండి తినుచున్నాఁడు. ఎక్కడ దొరకిన యాకో కాయో పండో గడ్డయో యెక్కడనే నోర వేసికొని హాయిగాఁ బోక యావంటకై యొకరినుంచుకొనును. ఈవిధముగఁ గూడు సంపాదించుకొనుటకై యెంత క్లేశపడును! ఇంతశ్రమము స్వభావముగ నెంచుకొనును గాని తానై తెచ్చిపెట్టుకొన్న తద్దినముగా నెంచఁలేదు. ఈజేనెఁడు పొట్టకై యెన్ని యసత్యములు! ఎన్నిమోసములు!! ఎన్నికష్టములు!!! ఎన్నికలహములు! ఎన్నిహింసలు! అహంకారమెంత! మమకారమెంత! అయ్యయ్యో ఇవి యన్ని యాలోచించినఁ దలతిరుగును. మనుష్యుఁ డెంతనిర్భాగ్యపుజంతు వనిపించును. ఈవిధముగఁ బ్రత్యక్షముగనో పరోక్షముగనో యన్యజీవహింసచేఁ దన దేహమును

గాపాడుకొనుచు నాపాపమున నానానరకయాతన లందుచుండును. తాను బూర్వజన్మములఁ బులిగాను సింహము తోడేలు మొదలైనఘాతుకమృగములుగాను నుండిన వాసనాబలమున నామృగములవలెనే తానును జీవహింసగావించి యామాంసమును దినును. ఈఘాతుకమృగత్వవాసన గలవారే మాంసభోజులు. ఈభోజనముండువఱకు మనుష్యుఁడు మృగమనియు నింకను మనుషత్వమును బొందలేదనియు నెంచుము. ఎవరియందు సత్త్వగుణము ప్రకాశింప నారంభించునో వారు మాంసాహారముఁ గొనరు. తామసులయుఁ గొంతవఱకు రాజసులయు నాహారము మాంసము. ఈ రెండుగుణములనుగలవారెన్నిపుణ్యంబులను జేసియు స్వర్గమును దాఁటిపోఁజాలరు. అంతకుఁ బైలోకములకుఁ దీసికొనిపోఁగలిగినది సత్త్వగుణమే. సాత్త్వికులు ప్రకృతిబంధము పృథివీతత్త్వము క్షీణించినఁగాని పైలోకములకుఁ బోలేరు. అట్టివారికి మాంసాహారము విరోధి. కావున దానిని మనస్సునందైనఁ దలఁపరు. మనుష్యులకు మీఁదఁ జెప్పినట్లు కృత్రిమాహారమునందువలెనే కృత్రిమపానమునందుఁ బ్రీతి. భగవంతుఁ డిచ్చినవి యారోగ్యకరములైనవి ధనవ్యయముతోఁ బనిలేనివి యైన మంచినీళ్లుండఁగాఁ గాఫీ యని సోడా యని కోకో యని సారాయ మని రంగులు రంగులనీళ్ల నన్నిటిని నందువిషమిశ్రములను డబ్బిచ్చికొని త్రాగుదరు. ఈపెద్దమ్మలకు నీపాడుకాఫీనీళ్లు త్రాగుట గౌరవము. మంచినీళ్లు త్రాగిన న్యూనత. కొందఱు పూతనలవంటి యాఁడుపిశా

చులు నోరెఱుఁగనిబిడ్డల నోరను వీనిని బోయుదురు. ఈ విషయ మునని౦కను జెప్పవలసియున్నదిగాని నీవే యాలోచింపుము. ముక్కులోకిఁ బొగాకుపొడి గొంతులోకిఁ బొగాకుపొగ యేమిటికో యీవికారము మృగములకే తెలియవలయును. ఇఁక రెండవది నిద్ర. మనుష్యపశువుతప్ప మఱియేది గాని చెట్టుగాని పక్షులు గాని పశువులు గాని సూర్యోదయసమయంబున నిద్రపోవునా? కాకులు కోళ్లు పక్షులు దూడలు ఆవులు లోనైనవన్ని యెప్పుడు నిద్ర లేచును? కమలములులోనైనవన్ని యెప్పుడు వికసించును? ఉదయమున ౮ గంటలవఱకు నిద్రించువాఁడు మనుష్యుఁడు మాత్రమే. అందు రాజసుఁడు తామసుఁడు మాత్రమే. సాత్త్వికుఁడు బ్రాహ్మముహూర్తమునందే నిదుర లేచును. నిద్రయుఁ దమోగుణలక్షణము కావున సాత్త్వికుండు సాధ్యమైనంత క్రమక్రమముగ నిద్రను దగ్గించును.

భయము. మనుష్యుఁడు మృగముల చేతిలోఁ జిక్కి తప్పించుకొనవచ్చును గాని మనుష్యుని చేతిలోఁ జిక్కి తప్పించుకొనలేఁడు. కనుకనే మనుష్యుఁడు మనుష్యుని చేతిలోఁ జిక్కరాదని సామెత. మనుష్యునివిషము వంశమును దేశమును బాడుచేయును. మృగవిషమొక్కనిఁ జంపినఁ జంపును.

మైథునము:—నీవాఁడుదానవు గావున నీతో నేనీ విషయము విశేషించి చెప్పుట నాకుఁ దగదు. అయినను పశువులు పక్షులు ఋతుసమయమందుమాత్రమే కలియును. మనుష్యులో......నీకుఁ దెలియనిదేమి యున్నది. ఇందును రాజసులు

తామసులు పశువులకంటె నికృష్టముగ వర్తింతురు. విధి లేదు. నిషేధము లేదు. వేళ లేదు. ఋతువు లేదు కామముండనీ, లేకుండనీ, వేఁకటి గాని పిల్లతల్లి గానీ. యిఁక నేనేమి చెప్పుదును స్వభావస్థితిలో రుచి లేదు నిమిషము దురదకు దార బంధములు కావలయునఁట. మనుష్యుఁడిట్లు వికటవర్తనుఁడగుటకుఁ గారణమేమి?

ఆనంద మిట్టిది యని తెలిసికొను తెలివి, దానిని సంపాదించుకొనుటకు జ్ఞానము నిచ్చి దీనితో మీరు శాశ్వతానందము సంపాదించుకొని సుఖపడుఁడని భగవంతుఁడు దానికిఁ గావలసిన సాధనములఁ గరణకళేబరము లీయఁగా మనుష్యులు శాశ్వత బ్రహ్మానందము మాఱు తుచ్ఛవిషయానందమునకు పశులై యిన్నిపోకలఁ బోవుచున్నారు.

ఇట్లు విషయానందానుభవమున శ్రమించి శ్రమించి కఠినశిక్షలనుభవించి యెన్నియో వేలజన్మముల వెనుక శాశ్వత బ్రహ్మానందము సంపాదింప నరుఁడు యత్నించును. అప్పటికి వీఁడు నిజమైన మనుష్యుఁడు.

ప్రతిశరీరమందును ప్రకృతిసంబంధమైన దేహము, ఈశ్వరాంశమైనయాత్మ కలసియున్నవని రెండును విరుద్ధగుణములు కలవని, తాను దేహముగాదని యెంతవఱకు నెఱుఁగఁడో యంతవఱకు నొకఁడు రెండు కాళ్లపై నిట్టనిలువున నడచు పశువే కాని మనుష్యుఁడు కాఁడని చెప్పితిని అవి తెలిసినప్పుడే దేవుఁడిచ్చిన జ్ఞానము సరియైన మార్గమున వర్తింప నారంభించినది యగును. ఇట్టిజ్ఞాన ముపయోగించినవాఁ డిట్లాలోచించును.

భగవంతుఁడు మన కనుగ్రహించినజ్ఞాన మనుసాధనముచే నేను వేఱు. దేహము వేఱు. దేహము జడము. అది సంసారయాత్ర చేయుటకై భగవంతుఁడు నా కిచ్చినవాహనము. అది ప్రకృతిసంబంధము. కావునఁ బ్రకృతివిధుల ననుసరించియే దానిని మనము రక్షించిన నది మన కుపయోగపడును. దేహి దేహ మనునవి యన్నిటి యందును గలవు గదా. ఇన్నిజన్మములు మాఱి యీజన్మమున కెట్లు వచ్చితిని? ఎవరు తెచ్చిరి? ప్రకృతి జడము కావున దాని కాశక్తి లేదు. ప్రకృతి యనెడుసంకెలచే బద్ధుఁడనై దేహ మనుచెఱసాలయందుఁ బరతంత్రుఁడనై పడియుండు నాకును నట్టిశక్తి లేదు. కావున నన్నీదశకు క్షేమముగాఁ దెచ్చినవాఁడు మూఁడవవాఁ డొకఁ డుండవలయును. ఆయన నన్నొకనినిమాత్రమా యిట్లు తెచ్చెను? సమస్తభూతకోటిని వానివానిసుఖదుఃఖములు దశలు తెలిసి వేనివేని కేవేవి యెప్పుడెప్పుడు చేసిన వానికి మేలో యవి యెఱిఁగికదా చేయుచున్నాఁడు. కావున నాయన సర్వజ్ఞుఁడు - సర్వశక్తుఁడు. సర్వవ్యాపి - కరుణామయుఁడు - వాత్సల్యపూర్ణుఁడు - దీనానుకంపి యై యుండవలయు ననుట నిస్సందేహము. మెట్లసంఖ్యచూచిన నెందో యాకాశమున నెవ్వరికిఁ గానరాక పరమపదమం దున్నాఁడని తోఁచును గాని యిట్లు చూచిన సర్వవ్యాపి యగుటచే మనయందు నున్నాఁడు. మన లోపల వెలుపలఁ గ్రింద మీఁద నన్నిప్రక్కల సర్వకాల సర్వావస్థల నున్నాఁడు. ఇటుచూచిన సముద్రములోని చేఁపవలెఁ

గదా నే నాయన యందున్నాను. ఆయనయందే నిలిచి యున్నాను. కూర్చుండియున్నాను. నిద్రించుచున్నాను. నడచుచున్నాను. తినుచున్నాను. త్రాగుచున్నాను. అన్ని కార్యములాయనయందే చేయుచున్నాను. ఆయన లేని స్థలమే లేదాయెఁగా. ఇఁక నాయనను గాదని దేనినైన నెట్లు చేయుదును? ఇవన్నియు నేనై స్వతంత్రించి చేయుచున్నానా? ఉద్భిజ్జముగా నుండి స్వేదజ మగుటకు స్వేదజముగానుండి యండజమగుటకు, నండజముగానుండి జరాయుజ మగుటకు నేనేమి కృషి చేసితిని? తల్లుల గర్భములలో నన్ను రక్షించినవాఁ డెవ్వఁడు? నిద్రపోవునపుడు రక్షించువాఁ డెవఁడు? అప్పు డంతయు నింత కాలముగ రక్షించినవాఁడు నేఁడు తటాలున నన్నుఁ జేయి విడిచి పోవునా? ఆటల మరగి తన్నుపేక్షించిన శిశువును దల్లి విడనాడునా? ఒక మెట్టునుండి పైమెట్టునకు భగవంతుఁడు తెచ్చెఁగదా. అట్లు తెచ్చుట కేమికారణము? ఆయనకు నేనేమి మేలు చేసితిని? నిష్కారణమేని యందఱ నేల సమానస్థితియందుంచలేదు? తండ్రి బాలునిఁ జూచి నాయనా! యాకలమిట్లు తెమ్మన నతఁ డట్టులే తప్పటడుగు లిడుచుఁ బడుచు లేచుచుఁ బోయి తెచ్చి తండ్రికిచ్చిన నాయన యెంతో సంతోషించి యెత్తి ముద్దాడును. ఆకల మాయన తెచ్చుకోలేకయా యాబాలునికిఁ జెప్పుట? అట్టులే దేవుఁడు జీవినొక కార్యమందు నియమించి యది చక్కఁగఁ జేసిన సంతోషించి యంతకుఁ బై తరగతికిఁ బంపును. ఏ తరగతియం దెవరున్నారో యా తరగతి పాఠములు వారు

చక్క నేర్చిరా లేదా యనియే భగవంతుఁడు చూచి చక్కఁగ నేర్చినఁ బైకిఁ బంపుచుండును. కావున మనచేతఁ గార్యములు చేయించువాఁడు సంతోషించువాఁడు ఫలము నిచ్చువాఁడు భగవంతుఁడే. కలము తెచ్చిన బాలుఁడు నాకుఁ గాలణా యిచ్చినఁ దెచ్చెద ననెనా? అట్లనినఁ దండ్రి సంతోషించునా? కావున వాత్సల్యపూర్ణుఁ డైన భగవంతుఁడే జనకుఁ డనియు నాయనయందుఁ బ్రీతి విశ్వాసము లుంచి యాయన చెప్పిన కార్యములు పిత్రాజ్ఞ కావునఁ గర్తవ్యములని చేయుచు దేహాత్మాభిమానము అహంకర్తృత్వాభిమానము స్వాతంత్ర్యాభిమానము వదలి పుత్రునివలె దాసునివలె వర్తించుచు నాయన మార్గమం దుండితిమేని భగవంతుఁడు సర్వజ్ఞుఁడు మన కేది క్షేమమో దానిని గావించును. ఇంతకు మించి మనవలన నాయన యేఫలము గోరఁడు.

ఆయనమార్గమందు వర్తించుట యన నేమి? ఇన్ని జీవకోట్ల నుద్ధరించుటకుఁ గా సర్వకాల సర్వావస్థల నెంతో హెచ్చరికతో భగవంతుఁడు వర్తించుచున్నాఁడు కదా? ఏమి ఫలము స్వలాభము కోరి యట్లు చేయుచున్నాఁడు? కేవల దయచేతనే? అట్టులే మనమును స్వరక్షాభరము - తత్ఫలము - సర్వమాయనయందే వైచి యాత్మార్థ మేదియుఁ జేయక యదృచ్ఛా లాభసంతుష్టి గలిగి సర్వము భగవన్మయము కావున భగవత్సేవాబుద్ధితో లోకసేవ చేయవలయును. లేదా యట్టిశక్తి గలదేని భగవత్సేవయే చేయవలయును. తరించుట కితరులు

చెప్పుమార్గములు సాపాయములు క్లేశయుక్తములు - అనిశ్చిత ఫలములు.

ఇది నిరపాయము-నిశ్చిత ఫలము. ఆస్తంబబ్రహ్మపర్యం తోత్తరాభివృద్ధికి మోక్షమున కిదియె మార్గము. శిలలు శయ్యాసన రూపంబుల లోకుల కుపకరించియే యుద్భిజ్జములగుచున్నవి. అవి పత్ర - ఫల - కుసుమ ఛాయా ప్రదానరూపముగ నితరజీవులకు సేవచేసియే స్వేదజము లగుచున్నవి. అవి యితర జీవుల కుపకరించియే యండజము లగుచున్నవి. అవి యితర జీవిసేవచేతనే జరాయుజము లగుచున్నవి. అందును నన్యజీవి సేవచేతనే మనుష్యత్వము పొందుచున్నవి. అందు నన్యసేవచే స్త్రీత్వ పురుషత్వ శూద్రత్వ వైశ్యత్వ క్షత్రియత్వ బ్రాహ్మణత్వమును బొంది యందుత్తమదశఁ బ్రాపించి తరించుచున్నవి ఈ దశాక్రమము భక్తిచే భగవత్సేవ భాగవతసేవ చేయక సమాన ప్రతిపత్తిచే నితరుల కుపకరించువారి కగును. భగవత్సేవ భాగవతసేవ చేయువారికిఁ గ్రమమార్గము లేదు. వానివాని శ్రద్ధ యార్తికొలఁది యాజన్మమందే మోక్షము లభించును. ఇది సద్యోముక్తి. ఈ సేవను గుఱించి సీతాదేవి చరిత్ర యందుఁ జెప్పితిమిగదా. ఈ టెంకాయచిప్పయు నిట్లు భగవత్సేవ చేసి దాని జన్మము సార్థకపఱిచికొనెను. ఎన్నియో కోట్ల కొలఁదులు టెంకాయ లుండ నీ టెంకాయకు మాత్ర మీ కైంకర్యప్రాప్తి కలుగుటకు విశేష కారణ మేదేని లేకుండునా? ఒక వంశమున మహాయోగి మహాభక్తుఁడు జన్మించి వంశమును

దరింపఁజేయునటు లీ టెంకాయయు దీనిఁ గన్నతల్లిని దరింపఁ జేయకుండునా? టెంకాయవలన మనము నేర్చుకొనఁదగిన వనేకములు గలవు. అవి పద్యములందుఁ గాననగు.

లక్ష్మి—కొబ్బెర లేక నీరు లేక యెండి సగము పగిలిన చిప్పకేమి సేవ యేమి? పుణ్యమేమి?

తండ్రి—ఈవిషయమున నొక శ్లోకము స్ఫురించుచున్నది. ఒకనాఁడు నారదుఁడు భూలోకయాత్ర చేయుచుండ నొకచోట నొకపుఱ్ఱెను జూడ దానియందు

శ్లో. జన్మప్రభృతి దారిద్ర్యం, శతవర్షాణి జీవితమ్
నదీ తీరేచ మరణం, కించిద్భోగం భవిష్యతి.

అను శ్లోకము కానవచ్చెను. దానిని జూచి చచ్చినపిమ్మట భోగమేమిటి యనుకొని బ్రహ్మవ్రాతకు నవ్వుచు దానిని దీసికొని బ్రహ్మలోకమునకుఁ బోయి బ్రహ్మపీఠముపై నుంచి దీనిని జదువు మనెను. ఆయన తటాలునఁ గ్రిందికిఁ ద్రోచి యేమి నీసందేహము చెప్పుమని నారదు నడిగెను. చచ్చినపిమ్మట భోగము వ్రాసితివే యిది యేమిభోగ మనుభవింపఁ గలదని యాయన బ్రహ్మ నడిగెను. తొలుతఁ బుఱ్ఱెతాఁకరానిది. అట్టి దానిని నీవు తాఁకుట యీలోకమునకుఁ దెచ్చుట నా సింహాసనముపై నుంచుట నేను దాఁకి త్రోయుట యివి యన్నియ నేమని బ్రహ్మ యడిగెను? దీని కాయనుభవజ్ఞానము గలదా యని నారదుఁ డడిగెను. 'సర్వస్య గాత్రస్య శిరం ప్రధానమ్' కావున శిరస్సు సుఖమనుభవించిన దేహమంతయు ననుభ

వించినట్లే యని బ్రహ్మ చెప్పెను. అట్లు లే యీ టెంకాయచిప్పయును.

దీనిని నేను బట్టుకొని తిరుగనేల? వేనవేలురూప్యముల నిది శ్రీరామునకై ధరింపనేల? దీనిపై నీగ్రంథసృష్టి యేల? మీ యంకణకరుణార్ద్రదృష్టి కిది పాత్రము కానేల? తుదకు శ్రీరామచంద్రులచరణారవిందంబులసన్నిధి నిలువనేల? ఇవి యన్నియుఁ బూర్వపుణ్యవిశేషంబునఁ గాక మఱిదేనిచేనగు? శ్రీరామునకు లక్ష్మణునివలె శ్రీరామకైంకర్య కార్యంబున నాకు దక్షిణబాహువైన బ్ర॥ శ్రీ॥ ముడిపిరి వేంకటసుబ్బరావు నాకిట్టి చిప్పలు నాలుగైదుచేసి యిచ్చెనుగాని యందుఁ గొన్ని పగిలిపోయెను. కొన్ని మావారు చింతకాయతొక్కునకు వేసికొనిరి. ఇది మాత్రమే భగవత్సేవకు-భాగవతపారతంత్ర్యమునకుఁ బాలు పడెను. ఈరెండును నాకును వేంకటసుబ్బరావునకును జన్మజన్మాంతరముల భగవంతుఁ డనుగ్రహించునుగాక.

లక్ష్మి—జ్ఞానము లేక ముక్తి లేదంటివే నీచిప్పకు జ్ఞానోదయమైనదా?

తండ్రి—జ్ఞానోదయముకూడ దైవానుగ్రహము లేక కలుగదు. మన మెంత శ్రమించినను భగవత్కటాక్షమునకుఁ బాత్రుల మగువఱకు శ్రేయస్సు లేదు. స్వయంకృషివలననే మోక్షము గందు మనుట కల్ల. కావుననే భక్తిప్రపత్తులు తప్పఁ దక్కినవన్నియు యోగసిద్ధులు లోనైనవి యహంకారకార

ణములై యధోగతులపాలు చేయఁజాలియున్నవి. కావున నవి యన్నియు సాపాయములు.

భగవత్కటాక్ష మెన్నఁ డెవ్వరిమీఁద నేల వచ్చునో యెవ్వరు నెఱుఁగరు. ఏజీవిపై నైన నెప్పుడైన భగవత్కటాక్షము పాఱవచ్చు ననుటకు శ్రీమద్రామాయణ శ్రీభాగవతములే ప్రమాణములు. ఎట్లనెదవా? శ్రీభాగవతమును బరిశీలింపుము. అందుండునవి యన్నియన్ని చిల్లరకథలు పరస్పరసంబంధములేనివని తలంపకుము. భగవత్కటాక్ష మెన్నివిధముల నెవరిపై వచ్చునో యవి యన్నియుఁ దెలుపునది భాగవతము. తొలుత భారతము వ్రాసి దుఃఖించుచున్న వ్యాసుఁడు భాగవతము వ్రాసి సంతసించె. కావున భగవత్కథలు వ్రాయుటచేతను దరింపవచ్చును. భగవత్కథలనుటచే గ్రంథములనియే కాదు. భగవన్నామము శ్రీరామకోటి వ్రాసియును దరింపవచ్చును. పరీక్షిన్మహారాజు భాగవతము విని సంసారమును దరించెను. కావున భగవత్కథలు వినుటచేఁ దరింపవచ్చును. శుకుఁడు భాగవతమును గీర్తించుటచేఁ దరించెను. అట్టులే కేవల భగవన్నామకీర్తనమే ముక్తిప్రద మగును. నారదుఁడు గురుసేవఁ జేసి కృతార్థుఁడయ్యెను. భీష్ముఁడు భగవత్సన్నిధిఁ బ్రాణము విడిచి తరించెను. పతితుఁడైన యజామిళుఁడంతిమస్మరణముచే ధన్యుఁ డయ్యెను. ఇట్టులు దేవహూతి, పృథుచక్రవర్తి, యంబరీషుఁడు, గజేంద్రుఁడు, ప్రహ్లాదుఁడు, ధ్రువుఁడు, గోపికలు, మద్దిచెట్లు, బృందావన పక్షిమృగవృక్షములు, పూతన, బ్రాహ్మణస్త్రీలు, గోపాలురు,

సాలెవాఁడు, కంసుఁడు, శిశుపాలుఁడు, అర్జునుఁడు, ద్రౌపది, జటాయువు, శబరి, హనుమంతుఁడు, వానరములు, అయోధ్యాజనములు, నంకలి యన్నిజీవులు, రాక్షసుఁడైన విభీషణుఁడు, ఆయనమంత్రులు, కుబ్జ మఱియు ననేకులు పెక్కుకారణముల భగవత్కటాక్షమునకుఁ బాత్రులైరి. ఇవన్నియు వివరముగాఁ జెప్పవలయు ననిన నొకపెద్దగ్రంథ మగును. కావున భగవత్కటాక్ష ముత్తమోత్తమబ్రాహ్మణులందే వచ్చునుగాని తక్కినవారియందు రాదనునియతి లేదు. ఈటెంకాయచిప్ప పూర్వజన్మమున నేమిగా నుండి యేతపోభంగముచే గజేంద్రునివలె నిట్లయ్యెనో రాఁగలజన్మంబున నెట్లుండఁగలదో యెవ్వఁడెఱుఁగును. భక్తిప్రపత్తులు నిశ్చయ నిరపాయ మార్గములు. శుష్కవేదాంతములు భ్రష్టులు గాఁగోరువారి కుండ నిమ్ము. అవి మనపగవారికగునుగాక. యోగసిద్ధులు మహిమసంపాదింపఁగోరువారికుండ నిమ్ము. కర్మనిష్ఠలు వైదికుల కుండనిమ్ము. మనము దేనికిని సమర్థులము గాము. ఈటెంకాయచిప్పవలె భగవత్పారతంత్ర్యమున భాగవతపారతంత్ర్యమున మనము నిజముగఁ గడ తేఱుదుము. రామభజనము చేయుదము. రామనామము నోరుకాయగాయ నల్లింతము. రామకైంకర్యము చేయుదము. రామకథలు విందము. నిజమైన సాధువులు దొరకిరేని వారిపాదసేవ చేయుదము. వారిపాదధూళి శిరమున వహింతము. వారిపాదతీర్థము గ్రహింతము. సర్వము సీతారామమయముగఁ జూతము. చాలు. మనకు వేఱొండుదానితోఁ బనిలేదు. యోగసిద్ధినలదు. ధర్మనిష్ఠ నలదు.

కర్మనిష్ఠ వలదు. ఆత్మజ్ఞానము వలదు. ఎవరిమేలు నేను గోరుదునో నామే లెవరు గోరుదురో వారికందఱకు నేను బోధించునది యిదియే.

శ్లో. న ధర్మనిష్ఠోస్మి న చాత్మవేదీ, న భక్తిమాన్ త్వచ్చరణారవిందే
అకించనోనన్యగతిశ్శరణ్య! త్వత్పాదమూలం శరణం ప్రపద్యే

శ్లో. సంధ్యావందన భద్రమస్తు భవతే భో స్నాన తుభ్యం నమః
భో దేవాః పితరశ్చ తర్పణవిధౌ నాహం క్షమః క్షమ్యతామ్
యత్ర క్వాపి నిషద్య చేతసి యదూత్తంసస్య కంసద్విషః
స్మారం స్మార మఘం హరామి తదలం మన్యే కిమన్యేన మే

శ్లో. సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య, మామేకం శరణం వ్రజ
అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో, మోక్షయిష్యామి మా శుచః.

శ్లో. సకృదేవ ప్రపన్నాయ, తవాస్మీతి చ యాచతే
అభయం సర్వభూతేభ్యో, దదామ్యేతద్వ్రతం మమ

శ్లో. సర్వకర్మాణి సంత్యజ్య, సర్వకర్మఫలాని చ
శరణం మాం ప్రపద్యస్వ, సర్వబంధవిముక్తయే ॥

శ్లో. సత్యం బ్రవీమి మనుజాః స్వయ మూర్ధ్వబాహుః
యో మాం ముకుంద నరసింహ జనార్దనేతి
జీవన్ జప త్యనుదినం, మరణే ఋణీవ
పాషాణకాష్ఠసదృశాయ, దదామి ముక్తిమ్ ॥

చం. అరయఁగ భక్తపాలనములైన భవద్గుణజాల మాత్మసం
స్మరణము సేయు, వాక్కు నిను సన్నుతి సేయు, శరీరమెల్లఁ గిం
కరపరివృత్తి సేయఁ గుడిఁ గాంక్షయొనర్చెదఁ గాని యొల్లనే
నరిది ధ్రువోన్నతస్థలము నబ్జజుపట్టన మింద్రభోగముల్

కం. ధీరులు నిరపేక్షులు నా
త్మారాములునైన మునులు హరిభజనము ని
ష్కారణము సేయుచుందురు.
నారాయణుఁ డట్టివాఁడ నవ్యచరిత్రా. భాగ

వాయుదేవకృత భగవత్స్తోత్రము నిట్లుగలదు.

శ్లో. వ్యాప్తిం మమేదం చ శరీరమధ్యే
చతుర్ముఖస్యైవ న చస్తదన్యే
మదీయ నిద్రా తవ వందనం ప్రభో
మదీయ యాత్రా చరణం ప్రదక్షిణమ్
మదీయ వాగ్వ్యాహరణం స్తుతి స్తవే
త్యేవం విదిత్వా చ సమర్పయామి
మద్దృష్టి యోగాంశ్చ పదార్థ జాతాన్
దృష్ట్వా హరిప్రతిమా ఏవ దేహీ
మత్వాప్యహం సర్వదా దేవదేవ
తత్రస్థితాన్ హరిరూపాన్ భజిష్యే
యచ్చందనం యచ్చ పుష్పం చ ధూపం
వస్త్రం చ యద్భక్ష్య భోజ్యాదికం చ
ఏతత్సర్వం విష్ణు ప్రీత్యర్థమేవ
హ్యేవం మద్భావితం సర్వదాఽహం కరిష్యే.

నీకు నిశ్శ్రేయసమందుఁ గోరిక గలదేని యీవాక్యములు నీకుఁ బ్రమాణములగును. భగవంతుఁడు మిమ్మనుగ్రహించును గాక.

తల్లీ! నీ కొక కడమాట చెప్పెద వినుము. దీని నీ వుపేక్షింపకుము. మఱవకుము. అతిసులభ మగుటచే నుదాసీనవు గాకుము. జ్ఞానముచే నీవు సర్వజ్ఞుని మెప్పింపలేవు. నీ జ్ఞానమెంత నీ వెంత. ఆయన మహిమ యాయనకే తెలియరానంతటి యపారము. నీ వేమి తెలిసికొనఁగలవు? ఎవరేమి తెలిసికొనఁగలరు? యాగాది కర్మములచేతనే, దాన ధర్మములచేతనే నీవు మెప్పింపలేవు. ఆయన నీ పాండిత్యమును జూడఁడు. నీ మాట చమత్కారమున కానందింపఁడు. నీ రూపలావణ్యాదుల కుల్లాసము గనఁడు. నీ ముద్రలకుఁ జిక్కఁడు. ఆసనములఁ గట్టుపడఁడు. నీవు సభ నెక్కి చేతులు త్రిప్పుచు నభినయించుటకుఁ బరితోషము నొందఁడు. నీ తల చూడఁడు. నోరు చూడఁడు. హృదయమును బరిశీలించును. హృదయగుహాలో, ఆ చీఁకటిలో స్నేహ యుక్తమై భక్తియనెడి దీపము మిణుక్కు మిణుక్కనియైన వెలుఁగుచున్నదా లేదా యనియే చూచును. అది లేదేని యా హృదయ గుహాయందు, ఆ శూన్య గృహమందు, ఆ పాడింటిలో ఆ చీఁకటికొంపలో భగవంతుఁడు ప్రవేశింపఁడు. నిలువఁడు. నీకు ఓ నమాలు రావలసిన పని లేదు. పుస్తకములతోఁ బని లేదు. శాస్త్రజ్ఞానము వలదు. వేదము వలదు. పాండిత్యము వలదు. వాచాలత్వము వలదు. వాగ్మిత్వము వలదు. సభల

యందు నాట్యమాడఁ బని లేదు. అభినయింపఁ బని లేదు. వేషములతోఁ బని లేదు. భాషలతోఁ బని లేదు. యాగాదులు దాన ధర్మములు చేసితివా యాయనకుఁ బ్రీతిగాఁ జేయుము. శ్రీరామార్పణమస్తనుము. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తనుము. బ్రహ్మార్పణమస్తనుము. నీ పుత్త్రునియందుఁగల ప్రీతి శ్రీరాములపై నుంపుము. నీ పతియందుఁగల భక్తి కృష్ణునందు నిలుపుము. నీ సొమ్ములు చీరల యందుంచు ప్రీతి నారాయణునందు నిలుపుము. నీ పుత్త్రుఁడే రాముఁడనుకో. నీ భర్తయే కృష్ణుఁడనుకో. నీ యాట బొమ్మలే లక్ష్మీ నారాయణు లనుకో. రామా యని బిడ్డను బిలువుము. కృష్ణా యని పతిని బిలువుము. చాలుఁజాలు. వేఱొండు వలదు నమ్ముము. వీరి మాటలు వారిమాటలు విని చెడిపోకుము. ఈ సమాజములు ఆ సమాజములు నిన్నుద్ధరింపలేవు. నిన్ను రక్షింపలేవు. నిన్ను బాగుపఱుపలేవు. రహస్యముగా నెవ్వరైన నేమైనఁ జెప్పెదమనిరా వారు దొంగ లనుకొనుము. సర్వత్ర యుండు దేవుని విషయములో రహస్య మేమిటి? డబ్బడిగిరా వారు కామదాసు లనుకొనుము. దేవుఁడు లంచ గొండి కాఁడు. ఆయనకుఁ దొలసిదళము చాలును. మంచి నీళ్లు చాలును. అవి లేకున్న నొక నమస్కారము చాలును. తల్లీ! భగవంతుఁడు త్రిసత్యుఁడు. మూటికి ముమ్మాటికి సత్యము చెప్పుచున్నాను. పరులు చెప్పినారని చెప్పను. తెలిసి చెప్పుచున్నాను. సర్వదా రామనామము స్మరింపుము. కృష్ణుని బూజింపుము. నారాయణు ధ్యానింపుము. ఇంతకు మించిన

మంత్రము లేదు తంత్రము లేదు. నీకు బాగుపడవలయునని కోరిక గలదా నేటినుండి యీ గడియనుండి యీ నిమిషము నుండి యిటు చేయుము. ఇదియే వేదబోధ. ఇదియే శాస్త్ర బోధ. ఇదియే గురువాక్యము. ఇదియే భగవద్వాక్యము. చెప్పవలసినది చెప్పితిని. తరువాత నీ ప్రారబ్ధము కొలఁది పొమ్ము. ఆయనయే నీకుఁ దండ్రి. ఆయనయే నీకుఁ దల్లి. ఆయనయే నీకుఁ దోడు. ఆయనయే నీకు నీడ. ఆయనయే నీకు భర్త. ఆయనయే నీ కిల్లు. ఆయనయే నీకుఁ ద్రాత. ఆయనయే దాత. ఆయనయే నీకు మిత్రుఁడు. ఆయనయే నీకుఁ బుత్రుఁడు. నమ్ముము నమ్ముము. నమ్మకుండినఁ జెడుదువు. ఇదియే కర్మయోగము. ఇదియే జ్ఞానయోగము. ఇదియే భక్తియోగము. ఇదియే నిజమైన వేదాంతము. తక్కినది ప్రాణాంతకము. ఆయనకంటె దయగలవాఁడు లేఁడు. ఆయనకంటె నాప్తుఁడు లేఁడు. ఆయనకంటె దగ్గఱ చుట్టము లేఁడు. ఆయనయే సర్వ ధారకుఁడు. ఇంతవఱకు రక్షించినవాఁ డాయనయే. ఇప్పుడు రక్షించువాఁ డాయనయే. ఇకమీఁద రక్షింపఁగలవాఁ డాయనయే. నీ వాయనసొత్తే. నీ దాయనసొత్తే సర్వము వాసుదేవుఁడే. ఆయనయే శ్రీ రాముఁడు. ఆయనయే శ్రీ కృష్ణుఁడు. ఆయనయే నీ భర్త. నీ భర్తయే శ్రీ కృష్ణుఁడు.

ఇట్టిభావన నీకుఁ దరణోపాయము. తక్కినది మరణోపాయము. ఇఁక నీ యిష్టము.

వాసుదాసుఁడు.

శ్రీరామాయనమః.

టెంకాయచిప్పశతకము.

(౬-౪-౧౯-౨౫ నందు నొంటిమిట్టలో శ్రీకోదండరామస్వాములయెదుట సభలోఁ జదువఁబడి యిది యాయన కర్పింపఁబడియె.)

గీ. ఆంధ్రవాల్మీకి హస్తంబునందు నిలిచి
కావ్యములు వేనవేలుగఁ బ్రోగుచేసి
దమ్మిడైనను వానిలో దాఁచుకొనక
ధరణిజాపతి కర్పించి ధన్యవైతి
కలదె నీకంటె గొప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧

గీ. కలుగవే కోట్లకొలఁది టెంకాయ లవని
వానిలో నొక్కటైన నీవాసి గనెనె?
నిచ్చ రామపదాబ్జ సన్నిధిని నిల్చి
మచ్చికను మచ్చరితమును ముచ్చటింపు. ౨

గీ. చేతిదోడుగ నిన్నాళ్లు చిప్పమిన్న
గ్రాలితివి నాకు; నింక నీ గాసిదీఱ
నిలుము రామ పదాబ్జ సన్నిధిని సతము;
నేను వచ్చెద వైళంబ నీకుఁ దోడు. ౩

గీ కాలినడకల నామడల్ లీలగాఁగ
నడచువేళల, నేలపై నడవులందు
మేను వ్రాల్చిన వేళఁ, గౌపీనమాత్ర

ధారినై తిర్గువేళ, నోనారికేళ
ఫలము నినుఁ బాయకుండుట నిలుపు మదిని. ౪

గీ. వేలకొలఁదిని ద్రవ్యముల్ విడిచి, శుష్క
తృణముగా నెంచి నామేశయిల్లు వదలి
మేలి జలతారు వలువలు కాలఁ దన్ని;;
నిన్ను గ్రహియించితిని గాదె నెమ్మిఁజిప్ప. ౫

కం. విడిచితి సర్వ ధనంబులు:
విడిచితి భోగంబులెల్ల భోజనసుఖముల్;
విడిచితి నిల్లును భూమియు;
విడువను గద నిన్ను నెట్టి వేళలఁ జిప్పా. ౬

గీ. జారలట్టుల వెండి బంగారులెల్లఁ
బరమనంబుల లోఁగొని వారివెంటఁ
జెప్పకయ పోవు, నీవు నో చిప్పమిన్న
సతి విధంబునఁ బాయవే సమయముననను. ౭

గీ. రాముకో వెల పునరుద్ధరణము సేయ
బాస టగుదును యన్నట్టి వారలందు
నడుమనే రాలిపోయిరి బడుగులెల్ల
నీవ చేదోడ వగుచును నిలిచి తౌర. ౮

కం. ముడిపిరి సుబ్బారాయఁడు
నుడియక యీ యాకెపాటి సూరారెడ్డిన్
గడుకొని యిరు హస్తంబుల
వడువునఁ బనిసేయు రాముపని నెఱవేరన్ ౯

గీ. నడికిరేయైన విసువక తడవుకొనక
లేదు నా కొక వేవురే లీలగాఁగ
నతిథులకును మఱియు నభ్యాగతులకుఁ
దనియ నన్నంబుఁ బెట్టు సీతమ్మ నాకుఁ
దోడుగా కున్న నింతయుఁ గీడుపడదె
యామె కపవర్గ మిందు దీర్ఘాయు విడఁగ
రాముతోడుతఁ జెప్పు మీ రాగమునను
గలితగుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౦

గీ. సుమతిఁ జాగంటివారి పాళెమున జనులు
నల్లరేలంగివారు వే లర్పణంబు
సలిపినప్పుడు గుండ్లూరి జనులు కొట్ట
వచ్చినప్పుడు హెచ్చును లొచ్చు లేక
సమత నుండితి వశమె నీశాంతి పొగడ. ౧౧

గీ. ఎట్టిదశయందు నున్నఁ దా రెట్టిదేశ
మందు నున్నను రాజాన్వయంబు వార
లాత్మకులగౌరవంబుల నధికతములు
గాఁగఁ గన్గొంటి గాదె టెంకాయచిప్ప ౧౨

గీ. జలములను గడ్గి యర్పించి చందనంబుఁ
బూలఁ బూజించి పదముల వేలకొలఁది
వ్రాలి, రొకరైనఁ జూచి శిరంబు నీళ్లు
చల్లమికి నేమి తలఁచితి వుల్లమందు
నాలికేరంపుఁ జిప్ప గుణాళి కుప్ప. ౧౩

గీ. రాము నానతిఁ దలఁ దాల్చి గ్రామపర్య
టనము గావించుటం గాదె సనయముగను
భక్తురాండ్రను ధన్యులౌ పద్మముఖుల
దర్శనము చేయు భాగ్యంబు దనరె నీకుఁ
గలికి గుణములతిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౪

గీ. అంఘ్రిసంక్షాళనమున నాకబ్బినట్లు
దాన వేళల సాధ్వులౌ మానవతుల
పరమ పావన హస్త సంస్పర్శ నీకుఁ
గలిగ ధన్యతఁ గంటి టెంకాయచిప్ప. ౧౫

గీ. పల్లెటూళ్లల పడుచులు పాదములకుఁ
బ్రణుతి సేయుచుఁ దమ కరవాఁడిగోళ్ల
గాయములు పడఁ బొడువఁ టెంకాయచిప్ప
నొచ్చుకొంటివొ నవ్వితో నుడువు నిజము. ౧౬

గీ. దండములవలె వ్రాలి పాదముల జనులు
తలను ద్రిప్పుట మాఱు పిఱ్ఱలను ద్రిప్ప
నిట్టు లట్టులు నది గని పట్టరాక
నవ్వితో మునివైతివో నయముదోఁప ౧౭

గీ. మచ్చెకంటులు హారతు లిచ్చి పాద
మెచ్చితో వారి గురుబుద్ధి సచ్చరితము?
రాము మహిమంబు శ్లాఘింతొ? రాజసమున
గర్వపడితివొ చెపుమ టెంకాయచిప్ప. ౧౮

గీ. పాద సంక్షాళనంబు నభ్యర్చనంబు
రామునకె నాకుఁ గాదని నామనమున
నేను ధ్యానించునట్టులు నీవు నీవి
నీకుఁ గాదని తలఁతువె నిపుణమతిని. ౧౯

గీ. రాముకైంకర్య మనఁగ సారాయి కల్లు
త్రాగుటయొ? యని ప్రశ్నించు త్రాగుఁబోతు
తొత్తుకొడుకును నెంద్లైనఁ దోఁచనేమొ
కడపపురమునఁ దప్పఁ టెంకాయచిప్ప. ౨౦

గీ. మోసగాఁడను మాయావి ముచ్చటంచు
నన్ను నిందించు వారల నెన్నఁడేని
నింత దేశంబు తిరిగి యెందేనిఁ గంటె
కడపపురమునఁ దప్పఁ టెంకాయచిప్ప. ౨౧

గీ. చేసెదము సాహ్యమని బాసచేసి వ్రాసి
కార్యమున దించి వెనుదీయు కఠినమతుల
నింత దేశానఁ గంటె నీ వెన్నఁడేనిఁ
గడపమండలిఁ దప్పఁ టెంకాయచిప్ప. ౨౨

గీ. రాజవదనలు మంగళారాత్రిక లిడి
శ్రావ్యముగఁ బాట పాడంగఁ జతురరీతి
నీమనంబెందు నిలిచెనో నిజము చెపుమ
రామలందునొ శ్రీ రఘురాములందొ. ౨3

గీ. అంతరంగంబు శూన్యమై యమరుఁ గాదె
యోగులకుఁ బోలె నాకని యుత్తరంబు

నిజము దె? యో చిప్ప శ్రీరాము నిందువదన
యాకృతులుగాఁగఁ దోఁచి రా నల్లవారు. ౨౪

గీ. క్రకచమునఁ గోఁతపడితివి రాముసేవ
కర్త మగుటకు నీకంటె నధికుఁ డెవఁడు?
కష్టముల కోర్చుకున్నను గలదె సుఖము?
నాళికేరంపుఁ జిప్ప గుణాళి కుప్ప. ౨౫

గీ. తల పదంబులపై నీను దాల్చుఁ గాని
కువలయాక్షుల కరవాఁడి గోళ్లకాట్లు
నినుకరాపిళ్లు సలసల మసలు నీళ్లు
చెంబు పోట్లును సైఁచునే చిప్ప! చెపుమ. ౨౬

గీ. తల పదంబులపై నీను దాల్చుఁగాక
ముండ్ల వంకల సొంకల గుండ్ల తాల
మండుటెండల నదియెట్లు మలయఁగలదు?
కష్టికే కద పూజ్యత కలుగుఁ జిప్ప. ౨౭

గీ. పగిలి నెత్తురు గాఱిన బాధ యనక
తుమ్మముండ్లను బల్లేర్లఁ ద్రొక్కి కడపఁ
గడప జొమెత్త నివ్వఁగఁ బడుచు గాసి
గన్న యవి కాళ్లు కావె టెంకాయచిప్ప. ౨౮

కం. నావంటి భిక్షుకుఁడు నీ
తా విభునిం బోలు మేలి దైవంబు మఱికే
నీవంటి టెంకి చిప్పయు
భూవలయమునందు నున్న పున్నెపుఁ గుప్పా. ౨౯

గీ. అల్లశ్రీనాథుఁ డాదిగా నాంధ్రకవులు
దిగ్విజయమునఁ దిరిగిరి చేత మొల్ల
రానుభిక్షుకునె యంధ్రరాజ్య మెల్లఁ
గాలి నడ సంచరింతుఁ టెంకాయచిప్ప. ౩౦

కం. ముక్కంటివి గాకుండిన
నిక్కెనడి రామసేవ యితరుల వశమే.
నిక్కపుభక్తి శ్రమింపఁగఁ
జక్కని టెంకాయచిప్ప సరసపుఁదిప్పా. ౩౧

గీ. కఠిన పాకంబునకు నిన్నుఁ గవులు పోల్చి
పలుకుదురు గూఢ రసమును నయమువాఁడు
గట్టి చెఱుకును నములంగఁ గలఁడుగాక
దంతహీనున కదియు సాధ్యంబు కాదె? ౩౨

ఉ. పిన్నటనాఁట మానవులు పెంచిర వేవొ జలంబు పోయుచున్
ని, న్నది మానసంబునను నిల్పి దృఢంబుగ నీవు నిర్మలం
బు న్నెఱతీపియున్ సుధనుబోలిన నీరము లెల్లకాలమున్
జెన్నుగఁదాల్చి శీర్షమునఁ జేర్చెదు వారికి నాళికేరమా. ౩౩

గీ. కృతము నెఱిఁగిన దానవం చెఱిఁగి కాదె
యెల్లవేల్పులు నిన్నే గ్రహించుచుంద్రు
గుమ్మడులు లేవె నీకంటె గొప్పమేను
దాల్చి? వేల్పులు వానిని దాఁకువారె? ౩౪

గీ. ఫలము దానంబుగా నిచ్చు పట్టులందుఁ
బరుల నాశీర్వదించెడి తరుణమందు

మిన్నగా నెంత్రు జనములు నిన్నె కాదె?
కారణం బేమి చెపుము టెంకాయచిప్ప. ౩౫

గీ. జీవ మున్నప్పుడును బోలె జీవ మెడలి
చేయుచున్నావు దేవుని సేవ నీవు
అందునిందును ఫలమొండె ననెడుమతముఁ
గంటివే యుక్తమనుచుఁ టెంకాయచిప్ప ౩౬

గీ. భక్తియోగంబునను ధర బ్రతుకువేళ
స్వామికైంకర్య కార్యంబె సాధనంబు
ముక్తదశయందు నద్దియే సక్త మగును
వాసి గలుగద యిట నట వాస్తవంబు. ౩౭

గీ. జపము లేటికి గాటంపుఁ దపము లేల?
నిష్ఠ లేటికి వ్రతముల నియతు లేల?
నీవిధంబున భగవంతు సేవ సేయఁ
గలుగు టబ్రంబె ముక్తి టెంకాయచిప్ప. ౩౮

గీ. అగముపై నిల్చి నయనత్రయంబుఁ దాల్చి,
పావనాంబువులను మోచి, పైన బొంత
గప్పు నీకును శివునకుఁ గలదె వాసి
కమ్రగుణములకుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౩౯

గీ. పాదప్రక్షాళనము చేసి వారిఁ గొనినఁ
దేలువిషము హరించెను, దీక్ష నాంధ్య
మహహా దయ్యంబు లూఁగెను వ్యాధి దొలఁగెఁ
జిత్ర మిది కంటివే కద చిప్ప నీవు. ౪౦

గీ. పాదసంచారివై గ్రామపర్యటనము
సలుపుదును లౌభ్యమునని పలుక నొకఁడు
వీథులారంగ నీవును వింటిగాదె
చిత్ర మింతకుఁ గలదేమొ చిప్పమిన్న. ౪౧

గీ. కూడుకొలఁదిని నమ్మెదఁ గుండల నని
పలుకువారల మతి కేమి పగిది వగతొ.
యెట్టిమతి హీనమయ్యె మహీసురాళి?
కలిమహత్త్వంబు కలిమిఁ టెంకాయచిప్ప. ౪౨

గీ. సాధుచిహ్నంబు జ్ఞానంబు సన్నగిల్లె,
భక్తి లక్షణ మెఱుఁగరు పాపమతులు
వాగుచుందురు నోటికి వచ్చినట్లు
కాలమహిమంబుఁ జేసి టెంకాయచిప్ప. ౪౩

గీ. అల్ల రేలంగిలో నిర్వ రన్నదమ్ము
లధిక మెది యొంటిమిట్టయో యల్ల భద్ర
శైలమో యని వాదింప స్వప్నమందుఁ
గొలుఁడు నన్నని మన వేల్పు పలికెఁ గాదె
కంటె మనరాముమహిమ టెంకాయచిప్ప. ౪౪

గీ. ప్రముఖు లెల్లరు ధర్మవరంబునందు
రామునకు బియ్య మార్జింప రాదటన్న
వైశ్యకన్య గోవిందమ్మ వాసిచెలఁగఁ
బట్టి సాధించెఁ గంటివే భక్తిమహిమ ౪౫

గీ. రాము సేవకు మనతోడ రాత్రిపగలు
శ్రమము నెంచక తిరిగిరి సాధుజనము
లైన కొండూరుశివరాజు నకపనాయఁ
డల్లగుండాల రెడ్డియు గొల్లవరుసు
గుత్తి వెంకోబరాయఁడు కస్తూరిరాము
చంద్రుపదముల నీ వున్నసమయమునను
వీరి పేరుల నెఱఁగింపు నారికేళ
కర్పరము మఱపొందినఁ గలుష మొదవు. ౪౬

గీ. ఆత్మ జంకును గొంకును స్వాభిమాన
మెల్ల విడనాడి స్వామి కహీనమతిని
శ్రమము పడినట్టి యా శివరావు రాఘ
వయ్య కృష్ణయ్య స॥ శ్రీనివాసరావు
సుబ్బశాస్త్రి సుబ్బారెడ్డి సూరినుతులఁ
బ్రోవఁ జెప్పుము మన రఘుపుంగవునకుఁ
జెప్పకున్నఁ గృతఘ్నతఁ జెడెద వీవు. ౪౭

గీ తాళ్లపాకను సుట్టమధ్యం దినంబు
నందు వేసంగి నడఁబడి యడలు వేళ
నాకు నెళనీ రొసంగిన నాతిమిన్న
రాచకూఁతును రామక్క రమ్యశీలఁ
బలుక మఱవకు శ్రీ రామభద్రుమ్రోలఁ.
గలికి గుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప ౪౮

గీ. దూరమేగెదు కాల్నడ, ఘోర తరము
లెంచ లిప్పుడు, బడలెద, వెక్కుప్రొద్ద
టంచుఁ బ్రార్థించి కడపటి యామమందు
మొదటిగంటను నప్పుడు పిదికినట్టి
వేఁడిపాల నొసంగిన వెలఁదిమిన్న
గుండ్ల మడుఁగునివాసిని గూర్మి గలది
కృష్ణమాఖ్యను గూర్చి యహీనరక్తి
రామవిభునకుఁ దెలుపు మీ రాగమునను
గలికిగుణముల తిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౪౯

గీ. చేకువైనను దవ్వైనఁ జేరవచ్చి
బిడ్డకును దల్లి పాలిచ్చు విధము దోఁప
వేళవేళకు బలవంత పెట్టి పాలు
కడుపునిండ నొసంగిన గరితలైన
లింగమయును గోవిందమ్మ సంగతులను
మహిజపతితోడఁ జెప్పఁగ మఱవఁబోకు
కలికిగుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౫౦

గీ. అల్ల చాగంటి పాలెంపు టధికభక్తి,
యవల రేలంగి వారల యధిక రక్తి,
పామిడిని రథవాహంబు పన్నురంగ
రాజులయుఁ బ్రీతి, ధర్మవరంబు తంతు
వాయులయు కూర్మి, శోధించి వాసి యిందుఁ
దారతమ్యంబు గలదేని తెరమెఱింగి

జానకీపతి కెఱింగింపు సత్యవిధము
చిప్ప నీవైన నేనేమి చెప్పనేర. ౫౧

గీ. రాణమీఱు వసంత పురంబునందుఁ
ద్రిపుర సుందరియమ్మ దాఁ దిరిపెమునకు
నాకు మాఱుగఁ బోయెన ననియెఁ గాదె
రాఘు సేవకు, నీ మహిళామతల్లి
వంటిదానిని గంటివే వసుధ యందు
క్షమ నొకరిసాత్తె భక్తి టెంకాయచిప్ప ౫౨

గీ. చెన్నపురమున నొంటిమై నున్నవేళ
వ్యాధిబాధను బరవశుఁడైన యవస
రమున శోకింపఁ జెడిపోయె రాముకార్య
మనుచు, నప్పుడు తల్లిరై యరసి పథ్య
పానముల నిడి ప్రోచిన పడఁతిమిన్న
యా మహాలక్ష్మి నిత్యసౌఖ్యముల విభునిఁ
గూడి యెసఁగంగ ఘటియింపఁ గోరితి నని
దాశరథికిని జెప్పు మీ తప్ప కీవు
కలికిగుణములతిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౫౩

గీ. నీవు మున్నేగు జానకీ నీరజాక్షి
విభుని పదసేవసేయ నే వెనుకవత్తు;
వచ్చునప్పుడు తనకు నిర్వంచనముగ
సాహ్య మొనరించు సజ్జన సమితి నెల్ల

నాయెడను రక్తి గలిగిన నాదు హితులఁ
దోడితెత్తును సత్యంబు తోడితెత్తు,
విన్నవింపుము యిమ్మాట విభున కీవు
కల్ల యిది గాదు సుమ్ము టెంకాయచిప్ప. ౫౪

గీ. ఇంత దేశంబు తిరిగి, నే నిన్నియుండ్ల
నిలిచి కంటిని వావిలికొలను శేష
గిరి సమాఖ్యుని సంసార సరణి కెందు
సాటి లేదని చాటింపు సత్యముగను
గమ్ర గుణపాళి తిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౫౫

గీ. ఎప్పిరాలను భిక్షింప నేగువేళ
నెదురుగా వచ్చి దవ్వుగా, నెరఁగి కాళ్ల
సాఁగిలం బడి బడిబడి చందనాదిఁ
బూజ గావించి భక్తేంద్రు పోలికమరఁ
బాదధూళిని శిరమునఁ బాదుకొలిపి
కేలుమోడిచి తుద రెండణాల నొసఁగు
దొంగ కోమటి ధనికుని వంగి పోయి
కాటికిని గాళ్లు దాఁచిన కఠినచిత్తు
మాయ చేష్టలకేమంటి మనసులోన
నప్పితివా గాక లోభితనంబునకును
జింతపడితివా టెంకాయచిప్ప చెపుమ. ౫౬

కం. సామాన్యభక్తిఁ జూపిన
యామానవులను గుఱించి యను మీ రక్తిఁ

రామునితోఁ దజ్జనముల
సామాన్యులఁ జేయు ధరణి చక్రమునందున్ ౫౭

గీ. ద్విగుణఫల కాంక్ష నొందఁడే, ప్రతిష్ఠ నొందఁడే,
భయముచే నొందఁడే, మఱి బలవంతపెట్టఁ
బడియొ యిత్తురదెందున్న వైశ్యజనులు;
ప్రతిఫలంబును గోరక మతిని నిల్పి
సదసులం బైన భక్తి నొసంగువాఁడు
వేయి కొక్కఁడైనఁ గలుగమి విపులయందుఁ
గంటివే కద నీవు టెంకాయచిప్ప. ౫౮

గీ. వేదగిరి సెట్టియును మన వెంగిసెట్టి
కడపపురిని యా దాల్ల నాగమ్మగారు
పత్తిరాఘవసెట్టియు మెత్తమునను
తల్పువేంకట సుబ్బమ్మ దాననిపుణ
గుత్తిపురమున జూటూరు కులజులైన
సుబ్బయార్యుండు వేంకట సుబ్బయార్యుఁ
డల్ల ధర్మవరంబున నెల్ల వైశ్య
శ్రీచట నాగవరంబున నెసఁగు రంగ
యాఖ్యుఁడును దప్పి పుట్టి గీ యవనియందు
వైశ్యజాతిని సద్గుణ పాళియుక్తి. ౫౯

గీ. అయిన నొక గుణమున్న దీ యర్యులందుఁ
నిత్తుమని చెప్పుటయొ కష్ట; మిడుటయందుఁ
దడవు సేయరు తప్పరు; తక్కు జాతు

లిచ్చు నందాఁక నిజముని యెంచరాదు;
చెప్పుమా నిక్కమూ యిది చిప్పమిన్న. ౬౦

గీ. పురవరంబుల బల్లారిపురము వరము
పల్లెలందును జాగంటి పాళె మురవు
దైవభక్తిని నతిథి సత్కారమునను
దానగుణమున భాషాభిమానమునను. ౬౧

గీ. బ్రాహ్మణులకంటెఁ దక్కు వర్ణముల వార
లందుఁ బురుషులకంటెను నిందుముఖులు
భక్తిచే మిన్న లగుట సుస్పష్టపడియెఁ
గాదె యనుభవమునను టెంకాయచిప్ప. ౬౨

గీ. చరణముల నీటిచేత సంక్షాళితంబుఁ
జలిపి తమ పైఁటలం గొని శ్రద్ధభక్తి
శాస్త్రపద్ధతిఁ దడియొత్తు జలజముఖుల
ధర్మవరమునఁ బెనుగొండఁ దనరఁ గాంచి
పూర్వులాచారములు నింకఁ బొలియ కునికి
కరము ముదమందితేమె టెంకాయచిప్ప. ౬౩

గీ. పైఁటలైనను మాసిన పాఁతలైన
మనకు నొక్కటె, కడుగ రేఁ మఱియు మేలె
శాస్త్ర విశ్వాస భక్తులఁ జాటుఁగాదె
కరము హర్షింపు దానఁ టెంకాయచిప్ప. ౬౪

కం. ఉర్విని వేంకటగిరి విభు
సర్వజ్ఞ కుమారకృష్ణ చంద్రుని మహితా

ఖర్వ శుభాకరుఁ జేయఁగ
నుర్వీజా రమణుతోడ నొప్పఁగ ననుమీ. ౬౫

గీ. స్వామి నైవేద్యమున కని సాధుజనుల
భుక్తి కని భూము లిచ్చిన పుణ్యతములఁ
గీర్తి ధన్యుని నల్ల ఫక్కీరు రెడ్డి
మాలెమార్పుర మంగమ్మ మహితగుణను
భూరి సౌజన్య ధనుని దుత్తూరు శేష
శర్మయతి వెంకటప్పను సాధుమతుల
నాన బాల్ఠ్ నరసయ్యను మానితముగ
సతతమును బ్రోవ శ్రీరామ చంద్రుతోడఁ
గదిసి మఱియొత్తి చెప్పు బెంకాయచిప్ప. ౬౬

కం. మక్కువ వీర లొసంగిన
యొక్కొక్క కబళంబునకును నొక్కొక్క కల్పం
బెక్కుడు సుఖ మిం దీయఁగ
నక్కడపట ముక్తి నొసఁగ నను రామునకున్. ౬౭

గీ. వెండి దండంబులను భక్తి విశదపడఁగ
నర్పితము చేసినట్టి యా యన్నపూర్ణ
కనఘ చరితకు నతుల సౌఖ్యంబు లీయ
విన్నవింపుము రామ భూవిభున కీవు. ౬౮

గీ. దాన మిచ్చెదనని చెప్పి తప్పిపోక
సాధు బుద్ధిని నూర్ణ నొసంగినట్టి

రంగసాసయ్యగారిని బ్రథితశీలు;
సదయుఁ జెంగనునాయని సాధుచరితుఁ
డైన యా చలమారెడ్డి ననఘు గుండు
రావు నిస్తుల సౌహార్ద భావమునను
నరసి యోగంబు క్షేమంబుఁ గరుణఁ బ్రోవ
విన్నవింపుము జానకీ విభునకీవు
కమ్రగుణములకుప్ప బెంకాయచిప్ప. ౬౯

గీ. మాఢి నిన్నాట యేఁబది రూప్యములను
లలిత గతి నిడు శ్రీమహాలక్ష్మి భర్త
సుమతి ముడిపిరి వేంకట సుబ్బరావు
బ్రోవఁ జెప్పుము శ్రీరామ భూవిభునకు. ౭౦

గీ. తొలుత నాకు సహాయుఁడై నిలిచి, నూఱు
రూప్యముల నిచ్చె రామభద్రునకుఁ గాఁగ
బాల్య మిత్రుఁ బెన్గొండ గోపాలరావు
శర్మ మొనగూర్ప శ్రీరామ చంద్రుతోడఁ
గరుణ తప్పక చెప్పు బెంకాయచిప్ప. ౭౧

గీ. ఆంధ్ర వాల్మీకి రామాయణాంకితంబు
నాఁడు, నేఁడును సద్భక్తితోడ మిగుల
గొప్ప సాహాయ్యంబొనర్చిన గురుమనీషు
సాధుచరితుని మిత్రు వసంతరాయు
నేమఱక ప్రోవఁ బల్కుమా రామునకును
గమ్ర గుణములతిప్ప బెంకాయచిప్ప. ౭౨

గీ. కూటగూళ్ల పురంబునఁ గొమరుమీఱు
సాధు వేంకట సుబ్బార్య సారభక్తు
మఱియు వేంకట రామప్పమహిత చెన్న
రెడ్డి లక్ష్మీనారాయణుఁ బ్రీతియుక్తు
సన్నుతాత్ములఁ బ్రోవంగ విన్నవింపు
క్ష్మాసుతావల్లభునకుఁ డెంకాయచిప్ప. ౭౩

గీ. నన్ను వాత్సల్యదృష్టిని గన్నసతుల
మంతుమీఱిన యట్టి యనంతపురిని
శుద్ధచరితల మీనాక్షి సుందరమ్మ
మొదలుగాఁగల విదుషుల విదితభక్తి
భాసురాత్మికలను శారదాసమాజ
సభ్యురాండ్రను నిశ్శ్రేయసం బొసంగ
జానకీ నాయకుని మానసమున కెక్కఁ
గరము నొక్కి వచింపు టెంకాయచిప్ప. ౭౪

కం. పెనుగొండ రామవిభునకుఁ
బెనుసాయముఁ జేసినట్టి వెంకోబాఖ్యుఁ
ఘను వేంకటసుబ్బార్యుని
బనిగొని ప్రోవంగఁ జెప్పవలయును జిప్పా. ౭౫

గీ. తాడిపర్తి పురాన నుదారులైన
మహితచరితుల వీ హనుమంతరావు
సత్యనారాయణాఖ్యుని సాధుశీలు
శ్రీనివాసార్యుఁ గొండప్ప మానితమతిఁ

పార్థసారథి లోనగు ప్రముఖవరుల
విదితసంప్రీతిఁ బ్రోవంగ విన్నవింపు
కమ్రగుణములతిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౭౬

గీ. ఎండవేళల నినుఁ దెచ్చి యెలమిమీఱ
నుదకమధ్యంబునఁ వైచి యుంచినపుడు
ఆర్తిలోపలఁ దలఁతు నారాయణతయుఁ
గలిగె నీకని చెప్పఁ డెంకాయచిప్ప. ౭౭

గీ. తావకీనగుణంబు లెద్దాని నైన
బద్ధ మొనరించు, మూఁడుపక్షములు గలవు
త్రిగుణములఁ దెల్పనే? ప్రకృతివియు నీవె
కాదె యట్లని చెప్పఁ డెంకాయచిప్ప. ౭౮

గీ. గడ్డమును ద్రిప్పి నంతనే కనుల క్రిందఁ
దురకతలకాయ వౌదు, భూసురుని శిరమ
వౌదు వూర్ధ్వంబునకుఁ ద్రిప్పఁ నంతవాసి
గలదని యెఱుంగఁ జెప్పఁ డెంకాయచిప్ప. ౭౯

గీ. పక్షపాతంబు లేదు దేవతలయందు
ననుచుఁ దెలుపఁగఁ గొట్టెద రారగింప
ముందు గడ్డంబుతో, మఱి పోవఁదీయు
వారు నైవేద్యసమయాన నూరులెల్లఁ
గలితగుణములతిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౮౦

గీ. పుడమితనయకు నై స్వర్ణభూషణముల
నల్లచాగంటి పాళెంబునందు ధర్మ

వరమునకై బెనుగొండను గరము భక్తి
చేత రాకట్ల నిడినట్టి పూతమతులఁ
గోటిరెడ్డిని లింగమ్మ గురుమనీషు
లైన శ్రీరామచంద్రయ్య యాదిగాఁగ
వైశ్యమణుల గోవిందమ్మ వరచరిత్ర
వెంగమాంబను మఱియొండు వేశ్యతరుణి
మఱియు హనుమంతరెడ్డిని మమతఁ బ్రోవ
నెల్లకాలంబు రక్షింప నుల్లమిడఁగ
జనకతనయను శ్రీరామ చంద్రవిభునిఁ
గరము ప్రార్థింపు మెప్పుఁ డెంకాయచిప్ప. ౮౧

గీ. ఉపకరగ్రాహిగా నెవ్వరున్న వేళఁ
గారుకూనను నన్నిందుగారవమునఁ
బ్రేమవరసెనో తుంపర్తి రామరాయు
సౌఖ్యసంయుక్తుఁ జేయఁ బ్రశస్తమతిని
కడగి పలుకుము నీవు టెంకాయచిప్ప. ౮౨

గీ. ధర్మవరమున జలకుండిఁ దతసుభక్తి
మెఱయ నిడినట్టి బెల్లాల చెఱువువంశ
భవుని నరసింగరాయనిఁ బరమరక్తిఁ
బ్రోవ వచియింపవలయును బూనినీవు
కరముప్రీతి దలిర్పుఁ డెంకాయచిప్ప. ౮౩

గీ. నవ్యరథమును గల్పించి నమ్మనిలిపి
యెన్నఁ డెఱుఁగని భజనలు చెన్నుమీఱ

ప్రహ్లారథమును బట్టిరి పామిడిపుర
జనులు రంగరాజాన్వయ శ్యామరావు
రామసామియు వేంకటరామశాస్త్రి
మఱి మహాదేవశాస్త్రియు మహితయశులు
చిన్నపయును ముత్యాలప్ప సన్నుతుండు
నయిన శ్రీ కుమారస్వామి హనుమయప్ప
గుండురావును మిక్కిలి కూర్మి వెలయ
నిండుదయతోడ రక్షించుచుండవలయు
హాయిఁ గూర్చుచు ననుము టెంకాయచిప్ప. ౮౪

సీ. గుంటూరుపురమునఁ గూరిమి మెఱయఁగ
రామకార్యమునకు శ్రమముగొనిన
మన్నారు కృష్ణాఖ్యు సన్నుతశీలుని
భావనాచార్యుల ప్రథితసుతుని
నస్మత్సుశిష్యు రంగాచార్యుఁ బాల్వాయి
శ్రీ రంగరావుఁ బ్రసిద్ధయశుని
నతులితు న్యాపతి హనుమంతరాయని
లక్ష్మీనృసింహాఖ్యు లలితగుణుని
వేంకటప్పయ్యను వేంకటరత్నము
కొంపల్లివంశజు కోటిలింగ
ప్రఖ్యుని మఱి దేశిరాజు వంశోద్భవు
హనుమంతరాయు లక్ష్మయ్య నాయ
ని మఱి తోలేటి ఘనుని నప్పారావు

శ్రీనివాసాఖ్యుని శ్రీ సమేతుఁ
బూతచిత్తుల నెల్లెడఁ బ్రోచుచుండఁ
బూని వచియింపు జానకీ జానితోడ
నపుడె నీదు కృతజ్ఞత యవఘళించుఁ
కమ్రగుణపాళి తిప్ప వెంకాయచిప్ప. ౮౫

గీ. ప్రాపుగా నిల్చి రల్ల రేపల్లెయందు
మఱి తెనాలిని శ్రీరామ మహీప కృతిని
బ్రథిత గుణులైన కోదండపాణి సుబ్బ
రావు మాధవ రావ్బలరామి రెడ్డి
గొల్లపూఁడి సీతారామ కోవిదుండు
వీరి కెల్లరకును బృథివీ తనూజ
విభున కెఱిఁగింపు నిస్తుల విభవనిత్య
సౌఖ్యములఁగూర్ప నేమియు జాగు లేక
కమ్రగుణముల కుప్ప వెంకాయచిప్ప. ౮౬

గీ. కూర్మిభక్తియు వెలయ వేంకోబరాయ
యుక్తి మనతోడఁ దిరిగెనే యురవకొండ
రోబళాఖ్యుఁడు శ్రమమోర్చి యుల్లమలర
సమయ మెఱిఁగి వచింపు మీ త్యాను తేశ్వ
రునకు నెనలేని కూరిమిఁ బ్రోవుమనుచుఁ
గలిత సుగుణాళి తిప్ప వెంకాయచిప్ప. ౮౭

గీ. నిర్మల మనస్వియుఁ బినాకినీ విభుండు
సాధుశీలి రామాచార్య సత్తముండు

తనకుఁగాఁ దోడుపడిన విధంబులెల్ల
హెచ్చరింపుము శ్రీ జానకీశ్వరునకుఁ
గమ్రగుణముల తిప్ప వెంకాయచిప్ప. ౮౮

గీ. అల్పమైనను సద్భక్తి యతిశయిల్ల
మిగుల విశ్వాసముననను నేమేని యిడిన
వారికిని నెల్లవారికి గారవమున
పేరు మఱచిన తెలియనివారికెల్ల
యోగమును క్షేమ మరయంగ నొక్కి చెపుమ
కలితగుణములతిప్ప వెంకాయచిప్ప. ౮౯

కం. భాగవత పారతంత్ర్యము
బాగుగ శ్రీరాము సేవ పాటిలె నీకుఁ
నీగురు సుకృతిని; నాకే
లాగగునో పున్నియముల లప్పా చిప్పా. ౯౦

గీ. దాహమార్చెదు మిగులఁ దాపమునఁ బడిన
నాఁకొనిన వేళ మేలి యాహార మగుదు
చమురొసంగెదు కంటికిఁ జలువగూర్ప
గలనె నిన్నెన్న నేను వెంకాయచిప్ప. ౯౧

గీ. గానుగున వేసి నీకెంత గాసియిడిన
స్నేహమునె చూపుదువుగాని చెట్టలేదు
దేహమునఁ బుష్టి నిడెదవు దేహికొనినఁ
గమ్రగుణముల తిప్ప వెంకాయచిప్ప. ౯౨

గీ. బిచ్చమెత్తఁగ రాముకై బిడియపడవు
త్రిప్పటలవెన్ని కలిగిన దిగులుపడవు
అఁకువునేనియు నాత్మార్థ మువల నిడవు
కలరె నీసాటి జనులు టెంకాయచిప్ప ౯౩

గీ. స్వామి నైవేద్యమునకని స్వమ్మునీయు
దారిబత్తెమునకు నని తీరె ననియె
మనుజుఁ డొక్కండు నాతఁడే ఘనుఁడొ నీవొ
కలది వచియింపు మప్ప టెంకాయచిప్ప. ౯౪

గీ. అంతరంగంబు శుద్ధంబు, నతులశుచివి,
రుచి వచింపఁగ నేల యరోచకంబు
నణఁపఁ జాలెదు నీదగు గుణముపేర్మిఁ
గలదె నీకీడు జోడు టెంకాయచిప్ప. ౯౫

గీ. ముత్తియంబులు నీయందుఁ బుట్టుచుండు
వ్యర్థమగునది లేదు నీ యందు నెదియుఁ
బ్రథమగణ్యవు సద్గుణపాళి నీవు
కమ్రగుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౯౬

గీ. బావిలోఁ గల నీరంబుఁ బైకిఁ దేర
నీ గుణమకాదె ముఖ్యంబు నిరుపమంబు?
అంబుజాక్షులు కరగ్రహణంబు నిన్నె
కాదె చేయుదు రొప్పఁ డెంకాయచిప్ప. ౯౭

గీ. త్యాగగుణమున నీవు విఖ్యాతిఁగనుట
నీదు సాంగత్యమునఁ జేసి నేనుగూడఁ

ద్యాగినం చాదరించు జనాళులెల్ల;
స్నేహితులఁబట్టి గుణములఁ జెప్పవచ్చుఁ
గాదె గుణముల తిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౯౮

గీ. పానపాత్రంబ వైతివి, భైక్ష్యపాత్ర
మైతి, వుపధానమైతి వే నవనిఁబండు
కొనఁగ, నీనార పట్టలఁ గొమ్మటంచుఁ
గట్టుకొన నిడరాదె టెంకాయచిప్ప
యేల యీ పుట్టగోఁచియు నే ధరింప. ౯౯

గీ. మాన మవమాన మను బుద్ధి మానలేద,
యెవ్వరేమనుకొందురో యెదల ననెడి
జంకు పోలేద, నే నెంత జడుఁడ నయ్యొ
నీకుఁ గల తెంపు రవయంత నాకు లేదు
కలదె ముక్తియు నాకుఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౦౦

గీ. వాసుదేవుండె సర్వమన్ భావ ముండి
మైల మడుఁగను భేదంబు మాన లేదు,
నీకు లేదుగ యిట్టిది నిత్యశుచివి
కలిత సుగుణాళి లప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౦౧

గీ నీకుక్షిలోన నెవరేన్
బ్రాకటముగ నిడినఁ గొనెదు, పలుక వెవరితో
నీ కరణి నేను జేయుట
యే కాలమునందొ నేనె యెఱుఁగను జిప్ప. ౧౦౨

కం. ఏదివేసిన గ్రహియింతువ
యిది యది యనిభేదమెన్న నెఱుఁగవ హా నీ
మదిచొప్పు నాకుఁ జొప్పడు
టది యెప్పుడొ చెప్పు సుకృతి వప్పా చిప్పా. ౧౦౩

కం. ముడిపిరి సుబ్బారాయఁడు
కడుకొను స్నేహమున నాదు కడకంపెను నీ
వడువున నేఁ గావలెనని
జడమతి నద్దానిఁ దెలియఁ జాలన చిప్పా. ౧౦౪

గీ. కలరు కొందఱు నీవెఱుంగనిమహాత్ము
లల్లవారలఁ గూర్చియు ననఁగ వలయుఁ
బ్రాణ దాతలు పుణ్యులు ప్రాణసములు
న్యాయ నిష్ఠులు వినవె టెంకాయచిప్ప. ౧౦౫

గీ. ఆంధ్ర వాల్మీకి రామాయణాఖ్యకృతి సు
భద్ర విజయాది కృతులను బ్రకటపఱిచి
వేలకొలఁది సహాయ మేవిభుఁడు చేసె
నాంధ్ర భోజేంద్రుఁ డన నేఁడు ఖ్యాతిమెఱసె
రాజకీయ కలాశాలఁ బ్రథితరీతిఁ
బండితునిఁ జేసి కడుపారఁ దిండిపెట్టెఁ
గృతులఁ బ్రకటించి జగమునఁ గీర్తి నెఱపె
నుభయలోక సుఖంబులు నొందఁ జేసె
ధరమహారాజ బిరుదానఁ దనరినాఁడు
ధరణి నిరుపమ పీఠికాపుర విభుండు
సూర్యరాయండు సజ్జన సూరినుతుఁడు

ఆయురారోగ్యములను నితోధికముగఁ
బాఁడి పంటయు సిరులును బ్రబలుచుండ
నందు సిందును శాశ్వతానంద మొందఁ
జేసి యాయన ఋణమును జెల్లఁజేయఁ
జెప్పుమా నాదు మాటగా సీతపతికిఁ
గమ్ర గుణముల తిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౦౬

గీ. పద్మనాభార్యుఁ బ్రోచిన పరమసాధ్వి
సూర్యరాయని సాఁకిన శుద్ధ సుగుణ
దాన శీలంబులందు సన్యాన చరిత
కన్నతల్లికి సరిపోవు కరుణ కలదు
కృష్ణ లీలామృతముకయి నెలమితోడ
వేయి రూప్యంబు లొసఁగి సహాయపడియె
నట్టి వీరవరాది గ్రామాధిపత్ని
రావు వంశ్య చెల్లాయమ్మ రావుగారు
శీలవతియైన స్నుషతోడఁ జిరముగాఁగ
సకల సుఖముల వెలయంగ శాశ్వతముగఁ
గూర్మి నొసరింపుమీ యని కొసరి చెపుమ
వారికిని నాకు నిష్టదైవంబయైన
వసుమతీ కన్యకా ప్రాణ వల్లభునకుఁ
గమ్రగుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౦౭

గీ. మిత్రశబ్దార్థమునకు నే పాత్రుఁడగుచుఁ
బ్రబలరోగాన నే బాధ పడెడు వేళ

నన్నుదమ్ములు చే విడనాడినపుడు
మందులనొసంగి నన్నిల మనిచినాఁడు
చెన్నపురిఁ దోడునీడయి చెలఁగినాఁడు
క్లిష్టదశ నాకు మిగుల సత్కీర్తిఁ దేరఁ
జాల శ్రమపడినాఁడు సుశీలరతుఁడు
మోసమనునది లేని విశ్వాసి వరుఁడు
ఇతరులకు మేనినైనఁ దానిచ్చువాఁడు
క్రొత్తపల్లి కులాంబుధి కుముదమిత్రుఁ
డల్ల వేంకట పద్మనాభాఖ్యు నందు
నతుల సర్వ సుఖాళి సంగతునిఁ జేయు
మహి సుతావల్లభునకును మన వొనర్పు
కలిత గుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౦౮

గీ. ఏపతివ్రత యుదరానఁ బ్రోవుగొనుట
నిట్టి బుద్ధియు శీలంబు పట్టుపడియె
నట్టితల్లికి రామచంద్రాఖ్యసతికిఁ
గనకమాంబకు నిత్య సౌఖ్యంబుఁగూర్పు
కదిసి వచియింపు నీవు టెంకాయచిప్ప ౧౦౯

గీ. తానుగా వచ్చి రామ మంత్రంబు నాకు
నిరువదియు నొక్క యేఁటనే కరుణతోడ
నే ఘనుం డుపదేశంబు నిచ్చి మనిచె
నట్టి చేట్లూరి నారసింహార్యుఁ బ్రోవఁ
గరుణ వచియింపు మీవు టెంకాయచిప్ప. ౧౧౦

గీ. భరము సన్న్యస్త మొనరింప గురువు నరయ
ననిజకు నాంజనేయుని యనువుదోఁపఁ
దాన వలసిన యవి యెల్లఁ దద్ద నేర్పె
వాత్స్య నరసింహ దేశికుఁ బరమకరుణ
నిందు నందును నరయంగ మందలింపు
ఘనమనీష యెలర్పఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౧౧

గీ. ఉల్లమున భక్తి మీఱ బ్రహ్మోత్సవమున
భజన మొనరించుచును బ్రతివత్సరంబు
తన్నుఁ గానంగవచ్చెడి ధర్మరతుల
కతుల దీర్ఘాయు రారోగ్యగరిమ ముక్తి
కలుగ సంప్రీతిఁ జెపుమ టెంకాయచిప్ప. ౧౧౨

గీ. తాన మున్నిచ్చినట్టి పదార్థములను
గుండికయుఁ గౌపీనంబు దండమొండు
తక్కఁ దక్కినవన్నియు దానఁ గొనియెఁ
గొఱఁత యేమియు లేదు నేఁ గోదుకఁబోను
గోర నేనియు వీసిసిఁ గొనుమటంచుఁ
గడఁకఁ జెప్పుమ నీవు టెంకాయచిప్ప. ౧౧౩

గీ. నీవు చేయించు కొనియెడి సేవ ఫలము
నాకు సాయం బొనర్చిన లోకులకును
బంచి పెట్టుమటంచని పలుకవలయు
జానకీ నాథుతోడ సమ్మానఫణితిఁ

సలుపుదునుగాని సేవఁ దత్ఫలముఁ గోరఁ
గమ్రగుణముల తిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౧౪

గీ. గాలి బువ్వగఁ గొనుచుఁ గైంకర్యవృత్తిఁ
బ్రజకు హితముగ భూమి భరంబు మోయు
శేషువలె నన్నుఁ దన శేషుఁ జేయు మనుము
కలితగుణపాళితిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౧౫

గీ. కాయగసురులు భుజియించి కడుపు నించి
మనములోఁ దన్నె స్మరియించి యనవరతము
జ్ఞానదాతగ వెలిమాన్చి జనకసుతకుఁ
బ్రాణదాతగ సౌమిత్రి కాదు కొనిన
యంజనాసుతు పగిది నన్నరయు మనుము
కమ్రగుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౧౬

గీ. అల్లతిమ్మనచర్లయం దార్యచరితు
లైన సోమప్పసెట్టిని శ్యామరావు
మఱియు రామప్ప నంపన్న మహితఁ దాల్చి
కరముఁ బ్రోవంగఁ జెపుమ టెంకాయ చిప్ప. ౧౧౭

గీ. గుంతగంటిని దాము వేదాంతుల మని
పట్టి వేదాంత వాక్యముల్ వదరువారు
దానధర్మ సుశీల ధీహీనమతులు
ముడ్డికిని మూతికిని బూది పూసినారు
మద్యపానంబు మాంసంబు మరగినారు
విలువ వయసును గలిగిన విధవలకును

జూపరానట్టి దానిని జూపినారు
నీవు బ్రహ్మంబు బ్రహ్మంబు నేను మనకుఁ
గలదె భేదమటంచును గలసినారు
మగఁడటంచును మతిగల్గు మగువలకును
రాదు వేదాంత మేమియు, లేదు బ్రహ్మ
దర్శనంబని సంస్కృతి దవిలియున్న
కులవధూతతి కొంపలు గూల్చినారు
చెలఁగుచున్నార లీ దృశుల్ సింహపురిని
గుంతకలు ప్రాంతమందును గొల్లగాఁగ;
వీరి బారిని బడకుండ వెలఁదిగములఁ
గావుమని చెప్పవలయుఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౧౮

గీ. మా రహీము నె మీరు రామా యటంద్రు
లేదు భేద మటంచు ధీలీల దనర
నెమ్మిఁ గానుకలిడిన మహమ్మదీయ
విజ్ఞులకు సర్వ సౌఖ్యముల్ వెలయఁ జేయు
త్మానుతాపతి కనుమి టెంకాయచిప్ప. ౧౧౯

గీ. శక్తికిని మించి దానంబు సలిసినారు
పేదలును సాధువులు మేలి ప్రీతితోడ
వారి నెల్లర ముస్ముందు చేరఁ దీయఁ
గరము ప్రీతివచింపు టెంకాయ చిప్ప. ౧౨౦

గీ. బ్రాహ్మణులకంటెఁ దక్కురు భక్తిపరులు
పురుషులను మించు భక్తిని బూవుఁ బోండ్లు.

దానధర్మముల్ భక్తిమతంబు వీరి
యండఁగొని నిల్చినవి చెడకుండ నేఁడు
వీరినెల్లరఁ బ్రోవంగ వేడ్కతోడఁ
జెప్పవలయును మఱియు విశేషముగను
గమ్రగుణముల దొప్ప బెంకాయచిప్ప. ౧౨౧

గీ. వీరిలోఁ గొందఱున్నారు విప్రసతులు
శ్వానముల మూతి నాకెడి మానవతులు
కాపి టీ కోకో త్రాగెడు కంజముఖులు
మన సదాచార మెఱుఁగని మందమతులు
వంక పాపటలను దీయు వక్రగతులు
మాల నడతల చవి గన్నమానహీన
లాత్మజుల శూద్ర పాల్సేయు నఘ చరితలు
దేహ దేవతలయిన యధీరురాండ్రు
వీరలకు సాధు చరితంబు దారసిల్లఁ
జేయ నగునని చెప్పు బెంకాయచిప్ప. ౧౨౨

గీ. దోష మొక్కింత లేదిట్టి తోయజాక్షు
లందు దోషంబు తలిదండ్రులదియ మొదల
నవల వారల భర్తల యదియ కాన
వారు దండ్యులు వీరల పాపములకుఁ
గల తెఱంగిది కాదె బెంకాయచిప్ప. ౧౨౩

గీ. నన్నుఁ గాంచిన మాత్ర నానందపరతఁ
జన్నుఁ బ్రాల్గ్రోలునిసుఁగుల మిన్నయొకటి

తల్లి చంకను దిగజాఱి ధరణి కపుడ
వచ్చి దోఁగాడికొనుచు నా పదములందు
వ్రాలె నిరుమాఱు; దాని కెవ్వారు నేర్పి
నారు తద్భక్తి? పూర్వజన్మమున నభ్య
సించె నేమొకో? యాకమ్మ శిశువునకును
దీర్ఘమాయువు సద్భక్తి దిటముపడఁగఁ
జేయఁ జెప్పుము పతికిఁ బెంకాయచిప్ప. ౧౨౪

గీ. బాలు రిరువురు, నాఱేండ్ల ప్రాయమంత
వారు, తమ గ్రామమునఁ బొలిమేరఁ జొచ్చి
నది మొదల్కొని తుదదాఁక హస్తయుగము
మోడ్చి యిరువంక నిలిచిన పుణ్య మేమొ?
దేహరక్షకు లట్లయి తేజరిలిరి.
భక్తి యొక్కరి సొత్తొనె? వారిఁ బ్రోవఁ
గరుణఁ జెప్పంగ నొప్పుఁ బెంకాయచిప్ప. ౧౨౫

గీ. పాద సంక్షాళనము చేసి పైఁటకొంగు
చేతఁ దడి యొత్తినట్టి యా చెలువ లెల్ల
వైశ్య కాంతలె, వేఱొండు వారు గారు.
శ్రద్ధ వసియించె నేమొ తజ్జాతియందు.
శాస్త్ర సచ్ఛ్రద్ధ కల్గు నాచానలకును
యోగమును క్షేమమును గూర్చ బాగుగాను
గరుణ వచియింపు పతికిఁ బెంకాయ చిప్ప. ౧౨౬

దానధర్మముల్ భక్తిమతంబు వీరి
యండఁగొని నిల్చినవి చెడకుండ నేఁడు
వీరినెల్లరఁ బ్రోవంగ వేశ్యతోడఁ
జెప్పవలయును మఱియు విశేషముగను
గమ్రగుణముల దొప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౨౧

గీ. వీరిలోఁ గొందఱున్నారు విప్రసతులు
శ్వానముల మూతి నాకెడి మానవతులు
కాపి టీ కోకో త్రాగెడు కంజముఖులు
మన సదాచార మెఱుఁగని మందమతులు
వంక పాపటలను దీయు వక్రగతులు
మాల నడతల చవి గన్న మానహీన
లాత్మజుల శూద్ర పాల్సేయు నఘ చరితలు
దేహ దేవతలయిన యధీరు రాండ్రు
వీరలకు సాధు చరితంబు దారసిల్లఁ
జేయ నగునని చెప్పు టెంకాయచిప్ప. ౧౨౨

గీ. దోష మొక్కింత లేదిట్టి తోయజాక్షు
లందు దోషంబు తలిదండ్రు లదియ మొదల
నవల వారల భర్తల యదియ కాన
వారు దండ్యులు వీరల పాపములకుఁ
గల తెఱంగిది కాదె టెంకాయచిప్ప. ౧౨౩

గీ. నన్నుఁ గాంచిన మాత్ర నానందపరతఁ
జన్నుఁ బాల్గ్రోలునిసుఁగుల మిన్నయొకటి

తల్లి చంకను దిగజాఱి ధరణి కపుడ
వచ్చి దోఁగాడికొనుచు నా పదములందు
వ్రాలె నిరుమాఱు; దాని కెవ్వారు నేర్పి
నారు తద్భక్తి? పూర్వజన్మమున నభ్య
సించె నేమొకో? యాకస్మి శిశువునకును
దీర్ఘ మాయువు సద్భక్తి దిటముపడఁగఁ
జేయఁ జెప్పుము పతికిఁ టెంకాయచిప్ప. ౧౨౪

గీ. బాలు రిరువురు, నాఱేండ్ల ప్రాయమంత
వారు, తమ గ్రామమునఁ బొలిమేరఁ జొచ్చి
నది మొదల్కొని తుదదాఁక హస్తయుగము
మోడ్చి యిరువంక నిలిచిన పుణ్య మేమొ?
దేహరక్షకు లట్లయి తేజరిలిరి.
భక్తి యొక్కరి సొత్తొనె? వారిఁ బ్రోవఁ
గరుణఁ జెప్పంగ నొప్పుఁ టెంకాయచిప్ప. ౧౨౫

గీ. పాద సంక్షాళనము చేసి పైఁటకొంగు
చేతఁ దడి యొత్తినట్టి యా చెలువ లెల్ల
వైశ్య కాంతలె, వేఱొండు వారు గారు.
శ్రద్ధ వసియించె నేమొ తజ్జాతియందు.
శాస్త్ర సచ్ఛద్ర కల్గు నాచానలకును
యోగమును క్షేమమును గూర్ప బాగుగాను
గరుణ వచియింపు పతికిఁ టెంకాయ చిప్ప. ౧౨౬

గీ. కంటి నపవాద మిప్డు డీకదిరియందు
మహితుఁ డగు జి సుబ్బాశాస్త్రి గృహిణియందుఁ
బుత్రశోక పరీతయై పొక్కుచుండి
శాస్త్రపద్ధతిఁ బూజించె సాధుచరిత
భర్తతో, నిట్టి సాధు దంపతుల కెలమి
సంపదయును సంతానంబు పెంపుమీఱఁ
జేయుమని చెప్పుమీ రఘుశేఖరునకుఁ
గమ్రగుణముల దొప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౨౭

గీ. నాల్గు నిరువదియౌ హరినామములను
నాల్గు నిరువదియౌ వెండి నాణెములను
జరణముల నిడి పూజలు సలిపినారు
భక్తి వెలయఁ గూటాగూళ్ల భక్తజనులు
నిట్టివారల నింకెందు నే నెఱుంగఁ
చెప్పుమీ యిది శ్రీ రఘుశేఖరునకుఁ
గమ్రగుణముల దొప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౨౮

గీ. బాలకృష్ణుని దేవకీ లోలనేత్ర
వెన్న చేయిడి తినిపించు విధముదోఁప
నరఁటిపండును ద్రుంచి నా హస్తమందు
నుంచి తినుమని, కరుగఁగ నుల్ల, మాడి
తినఁగఁజేసిన యీ రాచవనిత కెంత
భక్తియో కద! యిటువంటి పద్మముఖులు
గలుగఁగాఁ గాదె భారత ఖండమింత

వఱకుఁ జెడకున్న దీయార్యవర్తనమున;
నిట్టివారల నెల్లర నేలు మనుచుఁ
గరుణ పెంపొప్పఁ జెప్పు టెంకాయచిప్ప. ౧౨౯

గీ. అల్లరేలంగిలోన రాజాన్వయముల
చెలులు తమయంతి పురికిని బిలువఁబనిచి
నన్నుఁ గని చాలదినములనాఁడు గోలు
పోయి మఱిగన్న జనకుని బోల్కి ముద్దు
తనయునట్టులు కన్నీరు తనకుఁదాన
కాఱ సన్మాన మొనరించు కరణి స్మృతికి
వచ్చినంతన బాష్పముల్ వచ్చు నాదు
కనుల, కిదియేమి కతమొ నీవనఁగఁగలవె?
కమ్రగుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౩౦

గీ. తెలిసెఁ దెలిసె రహస్యంబు తెలియవినుము
శ్రీరఘూత్తముఁ బంటౌట కారణంబు.
పవన పుత్రుని మైనాకపర్వతంబు
వీతిహోత్రుండు మును గారవింప లేదె?
నన్నుఁగని కాద యిదియెల్ల, నా విభుండు
రాముఁగని కాని, యీసపర్యలును నాకుఁ
గావ యీయనకే కాని కాన నీవు
కలుగుసత్వం బెఱుంగు టెంకాయచిప్ప. ౧౩౧

గీ. ప్రభుని దోఁచెను భద్రాద్రిరామదాసుఁ:
డవని జనములఁ దిరుమంగయాళువారు;

దేహి భిక్షా మటంచును దిరిగి దేశ
మెల్లఁ గైంకర్య మొనరింతు; నెల్లరకును
రాముకైంకర్య సత్ఫలరాజి గలుగఁ
గనవె నాచిత్తవృత్తిఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౩౨

కం. ఇప్పగిది జనులనడుమను
త్రిప్పెడు నందాఁక నొక్క తిరిపెపుగుడ్డన్
గప్పఁగ నిమ్మా నా కని
చెప్పుము వెంకాయచిప్ప శ్రీరామునకున్. ౧౩౩

గీ. ఆదియు నేల యటంటివే నాలకింపు
వెఱ్ఱిజనములు నన్నని వెఱ్ఱియనిన
రాముకార్యం బదెంతయు రాటుపడదె
కల తెఱంగంటి నీకుఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౩౪

వస్త్రమునఁ గల్గు నభిమాన వశతఁగాదు.

గీ పుట్టినప్పుడు ప్రాణముల్ పోయినపుడు
కూడరాదాక పుట్టంబు గోఁచియైన
నడిమిజంజాట మిదియేల? గొడవలెన్ని
దానికై? గర్వ మెంత యద్దానిఁ దాల్చి?
దాని కుపచారమెంత ప్రత్యహము నుదుక?
వ్యాధు లవియెన్ని యద్దానివలనఁ గలుగు?
తొలఁగిపోయిన నదియెంత దుఃఖ మెదకు?
దాని ధరియింపఁడే నవమానమంట!
యంబరమె నాకు నగుఁగాక యంబరంబు

శృంగిమల నాకుఁ బాన్పయి చెలఁగుఁగాక
రామతీర్థంబె సుధయయి క్రాలుఁగాక
కోసలేశుండె చేయూఁత కోల యగుత
త్మాసు తేశునికరుణఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౩౫

గీ. కాంతి సొబగారుచున్న యనంతపురిని
శారదా సమాజమునందు సభ్యురాలు
శారదనుబోలి ధవళవస్త్రంబుఁ గట్టి
మితసుభాషణ యుక్తయా నుతచరిత్ర
హితము బోధించె; నద్దాని నెదను నిలిపి
నాఁడఁ; బని పూనికార్యంబు కీడు పొగయ
కుండఁ గాచుటకై; దాన నుత్పథమునఁ
గ్రాల మన సొప్పదయ్యెఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౩౬

గీ. నిన్ననేకద వ్రాసితి నిన్ను యోగ
దండమును గోఁచినిం గూడఁ దలఁపు గలద
యేని రామునిఁ గొనుమని, యింతలోన
విఱిగె రెండుగ దండంబు వింతయేమొ.
వలదు తత్సాహ్య మిఁక నని పలుకనేమొ?
యెట్లు లెఱుఁగఁగవచ్చు సీతేశుమతిని
గమ్రగుణముల కుప్ప వెంకాయచిప్ప. ౧౩౭

గీ. నరసరెడ్డియు లేబాక కరణవరుఁడు
పొందలూర్ పీరరెడ్డియు ముఖ్యజనులు
గొర్లకుంటాంజనేయులు గుణయుతుండు
నవలఁ గురుగుంటుపల్లె కామాక్షియయ్య

యవలఁ గోడూరు చెంచురామయ్య మిగుల
సాయపడినారు శ్రీ రామచంద్రమునకు
వారి రక్షింపఁ జెప్పఁగ వలయు నీవు
కరుణ గలదాననప్ప వెంకాయచిప్ప. ౧౩౮

గీ. పది మణుంగులుగాఁ జింతపండుఁ బంప
బాస యొనరించెఁ గొండూరు వంశభవుండు
ప్రథిత వేంకట శివరాజు; బాసె గాదు
మిరపకాయలు - కందులు మేలి పెసలుఁ
బంపుచున్నారు మూఁడేండ్లఁబట్టి మధుర
రంగయయును మహానంది రడ్డిముఖులు
నల్ల చాగంటిపాళెంబు నందువారు
సత్రమున వెచ్చమునకయి శ్రద్ధతోడ
వీరలకును దీర్ఘాయువు వెలయఁ జేయఁ
గరుణ వచియింపు మప్ప వెంకాయచిప్ప. ౧౩౯

గీ. ఇట్టి పుణ్యాత్ము లిలపయిఁ బుట్టిరేని
రామకార్యంబు స్థిరమయి ప్రాలుఁగాదె?
దుర్వ్యయంబుల వేనవేల్ దోఁపుపెట్ట
మనసువచ్చిన విధమున మనసురాదు
ధర్మకార్యంబులను జేయఁ దలఁగు నేమొ
జన్న జన్మార్జితము కలుషముల గొంత
యేని యనుభీతిలో భిక్షి; నేడిపింపఁ
బిసినిగొట్టును నేమియు వేఁడఁబోను;
దాత లగువార లిత్తురు తమకుఁ దార
కాదె నిక్కము చెప్పుము వెంకాయచిప్ప. ౧౪౦

గీ. శాశ్వతాన్న దానమునకు సాధుధర్మ
మతులు చాగంటిపాళెము సతులు నరులు
నాల్గునూ ర్లర్పణము చేసినారు నేఁడు
కరుణఁ దెల్పుము జానకీ రామునకుఁ
గరముఁ బ్రీతి యొలర్పఁ వెంకాయచిప్ప. ౧౪౧

గీ. రమ్య శ్రీరామజయ మందిరంబు పేరఁ
జెన్నపురిఁ దిరువళ్ళిక్కేణిఁ జెలఁగుతనదు
గృహము బాడుగు లేకుండ నిచ్చినాఁడు;
తలఁచె నేనియు నిప్పుడ దానముగను
భక్తి నొసఁగంగఁగల యట్టి ప్రాజ్ఞతముఁడు
తూములూర్ శివరామయ్య ప్రేమమీఱ
మిగుల నాప్తుండు శిష్యుండు మేలిభక్తి
గలుగువాఁడని యెంతయుఁ బలుకవలయు
సిరియు సంపద ముక్తియుఁ జేకుఱంగఁ
జేయఁ జెప్పుము. శ్రీ రఘుశేఖరునకుఁ
గలిత గుణముల కుప్ప వెంకాయచిప్ప. ౧౪౨

కం. అఱిగొఱగా నొసఁగిన యా
కొఱదాతల పేర్ల నేను గొండాఁడఁ జుమీ
మఱి యొకపరి యొఱఁగించెద
నెఱి తప్పక మాటమీఁద నిల్చిరయేనిన్. ౧౪౩

గీ. పేరు చెప్పఁగ దగువార లేరు లేరు
మదనపల్లిని మద్బాల్య మైత్రిఁదలఁచి

రెండువందల యేఁబది నిండుప్రీతి
గురుకులంబునకై యిచ్చెఁ; గూర్మిభ్రాత
సుబ్బరామాఖ్యు నుడివిని శుద్ధచరితుఁ
డన్నదానంబునకు గాఁగ నాటుకరము
లల్ల బచ్చేలు తాలూకునం దొసంగె
కొచ్చిసంస్థానమంత్రియై కొలిలినాఁడు
నెనులినంశభవుండు వినిర్మలమతి
యైన పట్టాభి రామరాయం డొకండె
రమణ ముదుబాగలాన్వయ రామరావు
తప్పఁ దప్పక చెపుమిది చిప్ప నీవు
శిష్టరక్షకుఁడౌ రఘుశేఖరునకు
నాయు రారోగ్యముక్తుల నర్థినొసఁగ ౧౪౪

గీ. పైఁడికడియంబు నొసఁగె సద్భక్తితోడ
ధర్మనరపు గోవిందమ్మ దానశీల;
హొన్నుపూసలు, దండయు నొసఁగినారు
లింగము, అ, కోటిరెడ్డి యభంగభక్తి
వీరి కాయురారోగ్య మవ్వారిసుఖముఁ
గరుణనొసఁగఁ గఁజెపుమ వెంకాయచిప్ప. ౧౪౫

గీ. అవని నేఁబాసి చనిన యనంతరంబు
రామచంద్రుని ధర్మకార్యములఁ జేయు
శ్రద్ధధానుల నాదు విశ్వాసివరుల
యోగమును క్షేమ మెవ్వేళ బాగుగాను
నరయు మంచును జెపుము సీతాధిపతికిఁ
గమ్రగుణములదొప్ప వెంకాయచిప్ప. ౧౪౬

గీ. గొల్లకన్నెల మానంబుఁ గొల్లలాడి
తనకు వారికి నడుమ వస్త్రమును లేక
చేసి ముక్తికి యోగ్యులఁ జేసినాఁడు
ఆత్మచింతన స్థిరపడునట్లు చేసి
యట్టె చేయంగఁ దలఁచెనో; యట్లుగాక
గాలిబువ్వగఁ, దన సేవ కార్యముగను,
జేయుచును భూమిరక్షయుఁ జేయుచున్న
శేషువలె నన్నుఁ దన శేషుఁ జేయునేమొ;
కాయగసుగులు భుజియించి కడుపు నించి
మనములోఁ దన్నె స్మరియించి తనదు సేవ
సర్వవేళలఁ జేయు నంజనతనూజు
నట్లు చేయంగఁ దలఁచెనో; యట్లుగాక
రెండుపక్షముల్ సమముగ నుండఁ జేసి
నడుమఁ దన్ను భరించి యనారతంబు
జిహ్వాగంబుల మదమును జీల్చివైవ
నవనికై దిగునట్టి విహంగనాథు
నట్లుచేయంగఁ దలఁచెనో; యడిగి చూడు
చిత్రసంకల్పుఁడౌ రఘుశేఖరునిని
గమ్రగుణములకుప్ప వెంకాయచిప్ప. ౧౪౭

గీ. ఏమి మానితివో యేమొ యేనెఱుంగ
స్వాదుఫలముల భుజియింప వదలినావె?
పట్టు పుట్టంబు గోఁచిని బాసినావె?
పీన్గువలెఁ బడి నిద్రింప విడిచినావె?
విడిచినానను తలఁపును విడిచినావె?

యనుచు నడిగెద వేని యిూ యన్నిటికిని
గతము నీవద్దు రాముఁ డెంకాయచిప్ప. ౧౪౮

గీ. ఎవరి సాహాయ్యంబు లేకున్న నింతదాఁక
బ్రదికి యుండనో క్షయరోగ బాధవలన
నట్టి కడప నన్నే మియ్య ననఘచరితు;
వైశ్యరత్న భిషఙ్మణి వరబిరుదము
లంది పండిత గోపాల కాఖ్యఁ జెన్న
పురిని దనరిన మన్మిత్రుఁ గరముసుఖుఁ
జేయుమని చెప్పు మా రఘుశేఖరునకుఁ
గమ్ర గుణముల కుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౪౯

గీ. ఎవనితోడ్పాటు లేకున్న నవని తనయ
విభుని కార్యంబు గీడ్పడి విఘ్నపడునో
యట్టి మిత్రుఁ ద్విజన్ము శక్త్యౌషధాల
యాధిపుని మధుభాషిని నార్యచరితు
ధన్యు సౌజన్యనిధి హరిదాస చంద్ర
రాయుఁ బ్రోవుమటంచుఁ డెంకాయచిప్ప
చెప్పుమీ దయ శ్రీ రఘుశేఖరునకు ౧౫౦

గీ. చంటిబిడ్డగఁ, దమ్ముఁ గన్న జనని గాఁగ,
శుకునిఁగాఁ, దోలుబొమ్మగాఁ, జూచి నన్ను
నెవరు చరియించి నాదు జితేంద్రియతను
విశ్వసించిరో యావంత వెగటు లేక
యట్టి చెలువలలకెల్ల మాయమ్మ కెట్టి

పుణ్యలోకంబు లొసఁగె నాపుణ్యగతులె
యొసఁగుమీ యని చెప్పుమా కొసరి కొసరి
యేకపత్నీవ్రతుండు సీతేశునకును
గమ్ర గుణముల తిప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౫౧

గీ. కామమే ఘోరవిషమయి కానిపించుఁ;
గనులు ప్రథమాపరాధు లాకార్యమందుఁ;
గామచేష్టలు వెలికిని గానకుండఁ
గట్టువారలు గోఁచులు బట్టములను;
కాముగర్వంబు మాయించి గట్టిమతిని
గామజయశీలుఁడై క్రాలు ఘనుని కాము
కంబ మదియొక తోలుగొట్టంబ కాదె?
వానియెదుట నదెట్లున్న వానిచెడునె
బాలుఁ డేటికిఁ గట్టఁడు వస్త్రములను?
వానిఁ గని సిగ్గుపడునె యేవనితయైనఁ
గలది గలయట్లు చెప్పు టెంకాయచిప్ప. ౧౫౨

గీ. నన్నెఱుంగక యుండియు నాదు పేరఁ
బుస్తకాలయమును బ్రీతి పూర్వకముగ
నిలిపి నారలు వేంద్రను గలుగు జనులు
వారి యవ్యాజరక్తి కవ్యయసుఖంబుఁ
గలుగఁ జేయఁగఁ జెపుము టెంకాయచిప్ప. ౧౫౩

గీ. పూజ్యుఁడనుచును గొందఱు పూజసేయ
రాక్షసుండని కొందఱు త్రాసగరిమఁ

టెంకాయచిప్పశతకము.

[illegible]గంగ వాములందు
[illegible] మతి జోల్లబుట్టలందు
వంటయిండ్లను బెరడుల; వాకిళులను
భార్యలను నిల్పి లేఁడని పలుకఁజేసి
రయ్యొ కనుఁగొంటె లోభమహత్త్వమకట
యెట్టి దశకును దెచ్చె నీ కట్టెఁడులను
గట్టితినో కొట్టితినో చెఱపట్టినానో?
వీరిఁగన్గొని నవ్వవే వేడ్క మీఱఁ
గమ్రగుణములకుప్ప టెంకాయచిప్ప. ౧౫౪

గీ. రాగమేమియుఁ బోని బైరాగివాఁడు
అర్థకాంక్షను విడని సన్న్యాసివాఁడు
స్వామిసొత్తును దినుచు లక్షల కొలంది
ప్రాఁతగోడు గియ నేడ్చె నేబ్రాసియొకఁడు
వానిగతి యటులుండ నన్యూనభక్తి
నూట పదునాఱొసంగె జంజాటముండి
నర్పణము నా చేసె ఛత్త్రద్వయంబు నాత్మ
రచితముల నట్టి యం. పి. శర్మకు సుపుత్త్ర
సంపదలు గూర్చు నపవర్గశర్మ మొనర
జేయఁజెప్పుము పతికిఁ టెంకాయచిప్ప. ౧౫౫

సశేషము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

END OF
TITLE